

PROGRAMMABEGROTING 2009

Definitief concept

19 mei 2008

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij u hierbij de programmabegroting 2009 van Regio Twente. Een programmabegroting die lijkt op die van voorgaande jaren, doch op onderdelen is gewijzigd. Vooral de toelichting op de te onderscheiden programma's is sterk vereenvoudigd. Nog steeds centreert dit hoofdstuk zich rond de bekende 3 "W-vragen"¹, maar deze vragen zijn nu meer "to the point" beantwoord. U treft geen volledige opsomming van taken meer aan, maar een uiteenzetting van de échte ambities voor het komende jaar.

Zoals bekend hebben wij vorig jaar gekozen voor aansturing en inrichting van de ambtelijke organisatie aan de hand van drie domeinen: Gezondheid, Veiligheid en Leefomgeving. Samen met het bestaande programma Service & Samenwerking vormen deze domeinen de basis van de begroting. In de programmabegroting van het lopende jaar zijn de beleidsinhoudelijke passages nog geschreven langs de "oude" programmalijnen. In het voorliggende document zijn die passages volledig afgestemd op de vernieuwde organisatie. Daarmee heeft de organisatieverandering in deze begroting ook definitief zijn beslag gekregen.

Met de gewijzigde begrotingsopzet is tevens de resultaatfocus van de organisatie scherper gesteld. De ambities zijn meer dan in andere jaren meetbaar gemaakt waardoor het mogelijk is om in de tussentijdse verslaggeving beter over de voortgang van zaken te rapporteren. Daarmee is het zendingswerk voor meer inzicht in de prestaties van de organisatie uiteraard nog niet voltooid. Onze aandacht blijft uitgaan naar een verdere definiëring en registratie van de beoogde output- en outcome. Met behulp van een nieuw management informatiesysteem zijn wij in staat gesteld om in de komende jaren op dit vlak meer vorderingen te maken.

Evenals vorig jaar ontkomen wij in 2009 niet aan een verhoging. De gemeentelijke bijdrage stijgt met c.a. € 230.000,- (excl. nieuw beleid 2009) naar een omvang van € 26,9 mln. De verhoging hangt enerzijds samen met de ontwikkeling van de loonkosten in de komende periode. Anderzijds is de gemeentelijke bijdrage als gevolg van het recent genomen besluit over de financiering van Toeristische Promotie Twente gecompenseerd. Een verdere specificatie van de gestegen bijdrage is gegeven op paragraaf 8.3 van dit document.

Enschede, 19 mei 2008

Het dagelijks bestuur van Regio Twente

---

¹ 1) Wat willen we bereiken? 2) Wat doen we er voor? 3) Wat gaat het kosten?

Inhoudsopgave

Voorwoord

1.	Inleiding.....	6
1.1	Wat is een programmabegroting.....	6
1.2	Waarom een programmabegroting.....	6
1.3	Leeswijzer.....	6
2.	Vaststelling.....	8
3.	Regio Twente.....	9
3.1	Wie is Regio Twente	9
3.2	Wat doet Regio Twente (activiteiten).....	9
3.3	Missie en opdracht Regio Twente.....	9
3.4	Strategische doelstellingen.....	10
3.5	Maatschappelijke ontwikkelingen.....	10
3.6	Bestuurlijke ontwikkelingen.....	10
3.7	Toekomstvisie.....	11
4.	Domein Gezondheid.....	12
4.1	Inleiding.....	12
4.2	Toelichting op het programma.....	12
4.2.1	Maatschappelijk effect.....	13
4.2.2	Speerpunten.....	13
4.2.3	Projecten / activiteiten.....	15
4.2.4	Kernindicatoren.....	17
4.3	Overzicht van baten en lasten.....	19
5.	Domein Leefomgeving.....	20
5.1	Inleiding.....	20
5.2	Programma Landgoed.....	20
5.2.1	Maatschappelijk effect.....	21
5.2.2	Speerpunten.....	21
5.2.3	Projecten / activiteiten.....	22
5.2.4	Kernindicatoren.....	22
5.2.5	Overzicht van baten en lasten.....	23
5.3	Programma Mensen.....	24
5.3.1	Maatschappelijk effect.....	24
5.3.2	Speerpunten.....	25
5.3.3	Projecten / activiteiten.....	25
5.3.4	Kernindicatoren.....	26
5.3.5	Overzicht van baten en lasten.....	27
5.4	Programma Mobiliteit.....	28
5.4.1	Maatschappelijk effect.....	28
5.4.2	Speerpunten.....	29
5.4.3	Projecten / activiteiten.....	30
5.4.4	Kernindicatoren.....	31
5.4.5	Overzicht van baten en lasten.....	32
5.5	Programma Werken.....	33
5.5.1	Maatschappelijk effect.....	33
5.5.2	Speerpunten.....	34
5.5.3	Projecten / activiteiten.....	34
5.5.4	Kernindicatoren.....	35
5.5.5	Overzicht van baten en lasten.....	36
6.	Domein Veiligheid.....	37
6.1	Inleiding.....	37
6.2	Toelichting op het programma.....	37

6.2.1	Maatschappelijk effect.....	38
6.2.2	Speerpunten.....	38
6.2.3	Projecten / activiteiten.....	39
6.2.4	Kernindicatoren.....	41
6.3	Overzicht van baten en lasten.....	42
7.	Service & Samenwerking.....	43
7.1	Inleiding.....	43
7.2	Toelichting op het programma.....	43
7.2.1	Maatschappelijk effect.....	43
7.2.2	Speerpunten.....	44
7.2.3	Projecten / activiteiten.....	44
7.2.4	Kernindicatoren.....	45
7.3	Overzicht van baten en lasten.....	46
8.	Paragrafen.....	47
8.1	Weerstandsvermogen.....	47
8.1.1	Incidenteel weerstandsvermogen.....	47
8.1.2	Structureel weerstandsvermogen.....	48
8.1.3	Risico's.....	49
8.2	Onderhoud kapitaalgoederen.....	53
8.3	Bedrijfsvoering	56
8.3.1	Planning & control.....	57
8.3.2	Informatie en Communicatietechnologie (ICT).....	60
8.3.3	Personeel & Organisatie.....	61
8.4	Verbonden partijen.....	64
8.5	Financiering	66
8.6	Rechtmatigheid.....	67
9.	Financiële begroting.....	68
9.1	Overzicht van baten en lasten en de toelichting.....	68
9.2	(Financiële) uitgangs en aandachtspunten en de meerjarenraming	69
9.2.1	Begroting 2008.....	69
9.2.2	Meerjarenraming.....	71
9.3	Specificatie stijging gemeentelijke bijdrage 2008 ten opzichte van 2007.....	72
Bijlagen.....		
1	Productmatrix	
2	Product/functiematrix.....	
3	Lijst met afkortingen.....	
4a	Gemeentelijke bijdrage 2008 excl. nieuw beleid en overige ontwikkelingen.....	
4b	Gemeentelijke bijdrage 2008 incl. nieuw beleid en overige ontwikkelingen (brief d.d. 22 februari 2007)	
5	Overzicht baten & lasten voor resultaatbestemming.....	

1. Inleiding

1.1 Wat is een programmabegroting?

Sinds het dienstjaar 2005 legt Regio Twente een programmabegroting voor. Ze volgt hiermee de richtlijnen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) dat het *Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten* (BBV) met ingang van 2005 ook voor gemeenschappelijke regelingen van toepassing heeft verklaard.

De programmabegroting omvat het geheel van taken en activiteiten van Regio Twente. Ze heeft een kaderstellende functie: ze wijst gelden toe aan programma's en autoriseert de besteding van die gelden. Op deze wijze ondersteunt ze de regioraad bij de uitvoering van zijn controlerende taak.

Zowel de begroting als de jaarstukken zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in de vier onderstaande onderdelen verdeeld:

Begroting		Jaarstukken	
Beleidsbegroting	1. Programmaplan 2. Paragrafen	Jaarverslag	1. Programmaverantwoording 2. Paragrafen
Financiële begroting	3. Overzicht van baten en lasten en de toelichting. 4. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.	Jaarrekening	3. Programmarekening 4. Balans

In de programmabegroting wordt ingegaan op de beleidsbegroting en de financiële begroting.

1.2 Waarom een programmabegroting?

Aanleiding voor deze programmabegroting vormt het BBV dat in begin 2003 in de plaats kwam van de Ministeriële Regeling informatie voor derden (lv3) en het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995. Gemeenten en provincies moeten met ingang van het begrotingsjaar 2004 inzake begroting, meerjarenraming, jaarstukken, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden aan het BBV voldoen. De minister van BZK heeft vervolgens bepaald dat de BBV met ingang van 2005 ook geldt voor de gemeenschappelijke regelingen. Regio Twente valt dus vanaf het begrotingsjaar 2005 onder het BBV.

1.3 Leeswijzer

Deze leeswijzer maakt u wegwijs in de programmabegroting. Deze bestaat, zoals eerder vermeld, uit een beleidsbegroting en een financiële begroting.

In de inleidende hoofdstukken 1 t/m 3 staan de inhoud en de achtergronden van de programmabegroting beschreven, aangevuld met een samenvatting en het door het DB aan de regioraad voorgelegde besluit ter vaststelling. Ook hoofdstuk 4 heeft een inleidend karakter: het schetst een beeld van Regio Twente en haar taken en ambities.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting omvat programma's, samenhangende subprogramma's en paragrafen. In de programma's en subprogramma's (hoofdstuk 5) wordt ingegaan op de maatschappelijke effecten en de manier waarop Regio Twente die effecten wil realiseren. Dit gebeurt aan de hand van de volgende drie w-vragen:

1. Waar staan we en wat willen we?
2. Wat doen we er voor?
3. Wat gaat het kosten?

De eerste vraag betreft het beoogde maatschappelijke effect, dat kan worden vertaald in één of meerdere algemene beleidsdoelstellingen. Dit wordt uitgewerkt in een programma.

De tweede vraag gaat in op activiteiten in termen van de 'output-/outcomegegevens' die nodig zijn voor het bereiken van het beoogde maatschappelijke effect. Dit wordt beschreven in de subprogramma's die bij het betreffende programma horen, of in het programma zelf als geen subprogramma's aanwezig zijn.

De derde vraag heeft betrekking op de baten en lasten die aan het programma respectievelijk het subprogramma worden toegewezen om de gewenste effecten te bereiken.

De paragrafen van de programmabegroting geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten vanuit een bepaald perspectief. Het gaat daarbij om onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van Regio Twente. Dit betreft weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, verbonden partijen en financiering.

Financiële begroting

De financiële begroting geeft een overzicht van baten en lasten en financiële aandachtspunten bij de begroting 2009 en de meerjarenraming 2010-2012. Door vaststelling autoriseert de regiораad het DB en de bestuurscommissies tot het doen van uitgaven voor realisatie van de programma's.

Het overzicht van baten en lasten, de financiële uitgangs- en aandachtspunten bij de begroting 2009 en de meerjarenraming 2010-2012 vormen samen het deel van de programmabegroting dat ten grondslag ligt aan de controle van de rechtmatigheid en het oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening door de accountant.

2. Vaststelling

De regionaad, het algemeen bestuur van Regio Twente, dient de programmabegroting 2009 als geheel vast te stellen. Daarmee autoriseert de raad het dagelijks bestuur en bestuurscommissies tot het doen van de in de programmabegroting opgenomen uitgaven en investeringen, respectievelijk tot het realiseren van opbrengsten.

Tevens geeft de raad door vaststelling opdracht aan het dagelijks bestuur en de bestuurscommissies om de opgenomen programma's, het daaraan ten grondslag liggende beleid en de paragrafen uit te voeren. Door tussentijdse rapportages en de jaarstukken vindt de verantwoording plaats.

Het algemeen bestuur van Regio Twente;

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van 19 mei 2008;

BESLUIT

tot vaststelling van:

- a. programmabegroting 2009;
- b. het overzicht gemeentelijke bijdrage begroting 2009 (zie bijlage 4a), met dien verstande dat het totaal genoemde bedrag zoals genoemd in deze bijlage (€ 27.507.629,-) ongewijzigd zal blijven. Wel kunnen op programmaonderdelen wijzigingen ontstaan vanwege een gewijzigde kostentoe rekening van apparaatkosten in de productenraming 2009 die in december 2008 verschijnt.

en neemt kennis van:

- c. de in de paragrafen genoemde risico's en de hiervoor binnen de begrotingen van deelnemende gemeenten eventueel te treffen voorzieningen.
- d. het overzicht gemeentelijke bijdrage begroting 2009 inclusief de financiële consequenties van het voorstel nieuw beleid 2009. (bijlage 4b). De regionaad neemt eveneens in de vergadering van 25 juni 2008 een besluit over dit voorstel.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van Regio Twente van 25 juni 2008.

Het algemeen bestuur van Regio Twente,
de secretaris,

de voorzitter,

dr. J.M.E. Traag

P.E.J. den Oudsten

3. Regio Twente

3.1 Wie is Regio Twente?

Regio Twente is het samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten. Ze ontstond in 1994, ter gelegenheid van de inwerkingtreding van de Kaderwet bestuur in verandering. De vier toen bestaande samenwerkingsverbanden werden samengevoegd tot een nieuw regionaal bestuursorgaan. De Gemeentekring Almelo, de Gemeentekring Midden-Twente, het Samenwerkingsverband Enschede en het Samenwerkingsverband Twente gingen op in de nieuwe Regio Twente. Deze vorm van verlengd lokaal bestuur beweegt zich tussen provincie en gemeenten. Sinds 1 januari 2006 hebben de taken, zoals genoemd in de Kaderwet, nagenoeg allemaal een plek gekregen in een apart hoofdstuk van de Wet gemeenschappelijke regelingen, in de wandeling de Wgr-plus genoemd.

De samenwerking tussen de gemeenten in Twente is gestoeld op vrijwilligheid. Ook als het gaat om de samenwerking ex Wgr-plus. Weliswaar is de samenwerking door deze wet op een aantal beleidsterreinen verplicht gesteld, de reikwijdte en de mate waarin wordt door de gemeenten in gezamenlijkheid bepaald. De gemeenten kunnen daardoor met elkaar antwoorden formuleren op samenlevingsvraagstukken die in hoog tempo gecompliceerder worden. In die context verandert de rol van gemeenten ook. Bijna ongemerkt zijn ze onderdeel geworden van netwerken die door ragfijne draden met elkaar zijn verbonden. Vaak ook zijn ze fysiek vergroeid geraakt met buurgemeenten en delen ze daarmee voorzieningen en de gemeenten plukken de vruchten van de gezamenlijke aanpak in Twente.

3.2 Wat doet Regio Twente?

Regio Twente voert samen met de Twentse gemeenten werkzaamheden uit op meerdere terreinen, zoals veiligheid, gezondheid, verkeer en vervoer, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, economische zaken, recreatie en toerisme en milieu. Waar functioneel zoekt Regio Twente gerichte samenwerking met de Duitse bureaus. Veel (boven)gemeentelijke taken vragen een gezamenlijke en duurzame benadering. Gemeenten maken hierover afspraken met elkaar om die vervolgens in eigen huis verder vorm te geven. Ze bereiken daardoor een groter maatschappelijk en financieel rendement voor het gebied. In dit proces heeft Regio Twente vooral een ondersteunende en verbindende rol. Ze brengt gemeenten samen, initieert, maakt verbindingen, stimuleert nieuwe initiatieven en ondersteunt de uitvoering. Daartoe onderhoudt ze nauwe relaties met de rijksoverheid in Den Haag, de provinciale overheid in Zwolle en met de Europese Gemeenschap in Brussel. Dat maakt Regio Twente op diverse taakvakken tot een expertisecentrum van Twente. Al deze kennis deelt ze met de gemeenten tot voordeel van het gehele gebied.

3.3 Missie en opdracht Regio Twente

Missie

Samen werken aan een vitaal Twente; een gebied waar het gezond en veilig wonen, werken en recreëren is. Samen met de gemeente en andere partners werken we aan een duurzame en vitale samenleving. Klant- en resultaatgericht werken en innovatie en kwaliteit in onze producten en diensten kenmerken ons handelen.

Opdracht

Regio Twente levert producten en diensten op het gebied van gezondheid, veiligheid, wonen, werken, mobiliteit, recreatie en toerisme en milieu, die door een gezamenlijke aanpak een toegevoegde waarde hebben voor de inwoners van de Twentse gemeenten.

3.4 Strategische doelstellingen

Onze primaire oriëntatie is de inhoud van de activiteiten van Regio Twente. Zo willen we:

- als Regio Twente een serieuze en betrouwbare samenwerkingspartner zijn voor de gemeenten, de provincie, het maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven en onderwijs en onderzoeksinstellingen. In dat kader willen we de samenwerking met onze partners verder intensiveren;
- toegroeien naar een eigen veiligheidsregio voor Twente met een goede en adequate borging van de verbindingen binnen de veiligheidsketen en met de andere terreinen van Regio Twente
- als GGD in de voorste gelederen opereren en inzetten op het bevorderen van de gezondheid van alle inwoners van Twente.
- Blijven investeren in het sociaal economisch klimaat van Twente en daartoe de Agenda van Twente (het meerjarig ontwikkelingsprogramma 2007-2017) uitvoeren en in het verlengde daarvan de Internationale Agenda van Twente positioneren en uitvoeren;
- Twente zowel nationaal als internationaal sterker profileren en positioneren als kennis en innovatieve regio op meerdere terreinen;
- de belangen en doelstellingen van het stedelijk gebied (Netwerkstad als economische motor) en het landelijk gebied in Twente evenwichtig met elkaar in balans brengen en houden ter versterking van het sociaal economisch klimaat in Twente;
- op het terrein van bedrijfsvoering de samenwerking met de gemeenten en mogelijke andere partners intensiveren om zodoende win-win situaties te creëren voor de samenwerkende partijen.

3.5 Maatschappelijke ontwikkelingen

Nationale en internationale trends en ontwikkelingen gaan aan Twente niet voorbij. In veel gevallen biedt alleen een gezamenlijke aanpak de mogelijkheid om bedreigingen weg te nemen en kansen te benutten. We noemen:

- De demografische ontwikkelingen (stagnerende bevolkingsgroei resp. terugloop van het inwonertal).
- De verkleuring van de samenleving en de veranderende normen en waarden in de samenleving
- De specifieke vraagstukken waarmee de steden te maken hebben
- De toenemende vrije tijd en de grotere vraag naar aantrekkelijke voorzieningen.
- Het tijdig inspelen op de veranderingen in het landelijk gebied.
- De vraag naar aantrekkelijke woonmilieus zowel in de steden als in het landelijk gebied.
- En ook de toenemende decentralisatietendens van het kabinet die de gemeenten ziet als 1^e overheid.

3.6 Bestuurlijke ontwikkelingen

De vernieuwing van de bestuurlijke samenwerking in Twente is in het voorjaar 2007 afgerond. Met ingang van 1 mei 2007 werken we in een vernieuwde bestuurlijke constellatie. De regionaard is samengesteld uit twee leden per gemeente, waarvan een raadslid en een lid van het college van B&W. Om de gemeenteraden intensiveren te betrekken bij regionale vraagstukken worden er regelmatig conferentieachtige bijeenkomsten georganiseerd.

Er zijn twee nieuwe bestuurscommissies ingesteld: een bestuurscommissie Netwerkstad en een bestuurscommissie Landelijke Gemeenten. Beide bestuurscommissies ontwikkelen programma's met projecten die een bijdrage leveren aan de versterking van het gebied. Door te werken met bestuurlijke duoschappen voor een beperkt aantal majeure projecten is de samenwerking met de provincie verstevigd en geïntensiveerd. De contacten met Den Haag en Brussel zijn verder geïntensiveerd. Zo wordt meer gebruik gemaakt van de provinciale lobbyist in Den Haag die voor landsdeel Oost werkt. Het lobbykantoor in Brussel voor Netwerkstad blijft gehandhaafd en verbreedt haar scope naar de andere gemeenten in Twente. De in gang gezette samenwerking met ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstellingen verstrekt zich de komende jaren met als gezamenlijke drive: Twente zowel nationaal als internationaal positioneren als kennis en innovatief gebied op meerdere terreinen.

3.7 Toekomstvisie

Door het realiseren van onze strategische doelstellingen willen we een bijdrage leveren aan de toekomst van Twente. In onze visie is Twente een gebied met een bruisend stedelijk hart in een prachtige omgeving. Een gebied waar jong en oud gezond en veilig kunnen opgroeien en oud kunnen worden. Een gebied met een breed scala aan culturele en sportvoorzieningen, zowel in de stad als op het platteland. Ook een gebied dat bekend staat om haar economische dynamiek, om haar vernieuwing waar mensen van binnen en buiten Twente graag willen leren en werken. Een gebied waar bedrijven zich graag willen ontwikkelen en nieuwe bedrijven zich willen vestigen met een breed aanbod aan werkgelegenheid op alle niveaus. Regio Twente blijft zich inzetten om deze droom te kunnen verwezenlijken.

4 Domein Gezondheid

Domein	: Gezondheid
Programma's	: Gezondheid
Portefeuillehouders	: drs. T.J. Schouten
Programmamanager	: drs. Th.N.J. van Rijmenam

4.1 Inleiding

Een goede gezondheid is voor mensen van groot belang. Gemeenten hebben een belangrijke taak in het beschermen, bevorderen en bewaken van de gezondheid van haar burgers. Deze taken zijn beschreven in de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv). Ter uitvoering van de in deze wet opgedragen taken dragen de gemeenten zorg voor het in stand houden van de GGD Regio Twente.

De GGD heeft als missie het bewaken, beschermen en bevorderen van een gezonde Twentse samenleving. Uit onze missie blijkt dat de GGD zich richt op een gezonde Twentse samenleving en dus niet in eerste instantie op de gezondheid van de individuele burger. De GGD gaat uit van de definitie van de WHO. Een goede gezondheid en het behoud daarvan wordt bepaald door meer factoren dan enkel de afwezigheid van ziekte. Naast genetische aanleg, leefstijl en beschikbaarheid van voorzieningen hebben ook omgevingsfactoren als de woonomgeving, onderwijs, sociale samenhang of veiligheid invloed op de gezondheid. De GGD stelt zich actief op bij het zoeken naar en signaleren van gezondheidsproblemen en (nieuwe) bedreigingen (bewaken). Hij richt zich op het nemen van maatregelen om de gevolgen van deze bedreigingen te elimineren en gezondheidsproblemen terug te dringen (beschermen). Daarnaast zet de GGD zich in om gezondheid te bevorderen

4.2 Toelichting op het programma

De GGD Regio Twente draagt met de uitvoering van het programma gezondheid zorg voor de uitvoering van de wettelijke taken die aan gemeenten zijn opgedragen. Het programma gezondheid kent naast de afdeling Algemene gezondheidszorg (AGZ) en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) een stafafdeling die naast ondersteuning ook (mede-)verantwoordelijk is voor bevorderingstaken.

De afdeling AGZ bevordert en beschermt de gezondheid van de bevolking door het voorkómen en bestrijden van infectieziekten, zoals (vogel)griep, seksuele overdraagbare aandoeningen (SOA) en tuberculose. Reizigers kunnen bij de afdeling AGZ terecht voor vaccinaties en advies. Ook milieu, technische hygiënezorg, en de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) vallen onder AGZ. Het onderdeel forensische dienstverlening is ondergebracht bij de afdeling AGZ. In het kader hiervan verzorgt de GGD arrestantenzorg, medisch technische onderzoeken en lijkschouwing.

Op het terrein van de Jeugdgezondheidszorg is de GGD Regio Twente beleidsverantwoordelijk voor de zorg voor 0-19-jarigen en verantwoordelijk voor de uitvoering van de zorg voor 4-19-jarigen. De integrale Jeugdgezondheidszorg in Twente wil in samenwerking met ketenpartners voorzien in een professioneel gecoördineerd preventief aanbod voor een gezonde en veilige ontwikkeling van alle jeugdigen van -9 maanden tot 23 jaar.

Het bevorderen van de gezondheid van Twentse burgers krijgt vorm door de gemeente(n) te adviseren en te ondersteunen bij de uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid. Er worden passende preventieprogramma's ontwikkeld en uitgevoerd en de bewoners kunnen op allerlei manieren informatie krijgen over het werken aan de eigen gezondheid. Daarnaast wordt epidemiologisch onderzoek verricht waarmee het lokaal gezondheidsbeleid kan worden ondersteund.

Wat willen we bereiken?

4.2.1 Maatschappelijke effect

Mede op basis van de prioriteiten die de 14 Twentse gemeenten hebben geformuleerd heeft de GGD ambities voor de komende 10 jaar geformuleerd. Deze ambities sluiten aan bij de kernwaarden uit de missie van de GGD:

bevorderen:

1. minimaal net zo lang gezond leven als het landelijk gemiddelde;
2. bevorderen van gelijke kansen op gezondheid in Twente;
3. bevorderen van de gezondheid van ouderen;

bewaken:

4. jeugd in staat stellen een gezond leven te leiden;
5. op basis van inzicht in de gezondheidstoestand tijdig signaleren van nieuwe ontwikkelingen en bedreigingen;

beschermen:

6. beschermen van inwoners die buiten de reguliere hulpverlening vallen;
7. voorkomen en reduceren van infectieziekten en andere bedreigingen uit de omgeving.

Deze ambities wil de GGD realiseren met de hem opgedragen taken in het kader van de Wcpv door gemeenten en daarbij accenten aan te brengen die hieronder als speerpunten worden benoemd.

4.2.2 Speerpunten

Bij de hierna genoemde speerpunten laten wij de reguliere activiteiten van de GGD, het zogenaamde 'going concern', buiten beschouwing. Uiteraard kunnen de speerpunten en het behalen van de genoemde ambities daarin, qua activiteiten, verweven zijn met de reguliere activiteiten. Dat komt dan tot uitdrukking bij het benoemen van de activiteiten per speerpunt.

Speerpunt	Toelichting	Relatie met BA ²
GGD Breed		
01. Ontwikkelen kwaliteitsmanagement-systeem	Met behulp van een kwaliteitsmanagementsysteem wil de GGD systematisch werken aan de kwaliteitsverbetering van producten, diensten en activiteiten.	
02. Borging HKZ-certificering	Jaarlijks terugkerende audits voor continuering van het HKZ-certificaat.	
Jeugdgezondheidszorg		
03. Actief meewerken aan de totstandkoming van een (in het bijzonder voor risicokinderen) sluitende keten in de zorg voor jeugdigen	Gemeenten nemen het initiatief voor de vorming van lokale zorg(netwerk)structuren zoals de Zorg Advies teams op scholen als middel om, in aansluiting op de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin, te komen tot een sluitende keten.	4
04. Participatie in Centra voor Jeugd en Gezin	De JGZ is samen met het maatschappelijk werk en bureau jeugdzorg kernpartner in de lokaal te ontwikkelen Centra voor Jeugd en Gezin. De JGZ wil een centrale rol binnen Centra voor Jeugd en Gezin vervullen, waaronder de rol van zorgcoördinator.	4

² Betreft de relatie met de ambities, zoals geformuleerd in de bestuursagenda voor de komende periode. Deze zijn tevens opgesomd in paragraaf 4.2.1 (maatschappelijk effect)

Speerpunt	Toelichting	Relatie met BA ²
05. Vergroten aandacht voor risicokinderen, vroegsignalering en opvoedingsondersteuning	De extra aandacht is nodig om het ontstaan van problemen bij kinderen vroegtijdig te voorkomen en daar waar er problemen geconstateerd worden snel interventies te plegen en oplossingen te vinden.	4
06. Verdere integratie JGZ 0-19	De JGZ in Twente vindt het belangrijk dat haar klanten niets merken van het feit dat de uitvoering van de JGZ bij een vijftal organisaties is neergelegd. Naar buiten toe wil de JGZ zich, nadrukkelijker dan nu al het geval is, presenteren als één Jeugdgezondheidszorg voor 0-19 jaar.	
07. Heroriëntatie uitvoering basistakenpakket 4-19	Binnen de JGZ 4-19 wordt een spanning ervaren tussen de uitvoering van de reguliere werkzaamheden uit het uniforme deel basistakenpakket en de toenemende aandacht voor de extra zorg voor risicokinderen en – gezinnen.	4
08. Systematische Signalering en analyse	Signalering van problemen en behoeften is een belangrijk startpunt voor de vormgeving van (collectieve) preventieactiviteiten binnen de JGZ. De JGZ geeft uitvoering aan haar werkplan voor een planmatige en systematische signalering van gezondheidsproblemen, -risico's en ondersteuningsbehoefte bij ouders en kinderen.	5
Gezondheidsbevordering		
09. Ondersteunen uitvoering van de regionale nota Lokaal gezondheidsbeleid	In Twente wordt door gemeenten samengewerkt in het kader van de nota Lokaal gezondheidsbeleid. De regionale activiteiten zijn beschreven in een regionale nota Lokaal gezondheidsbeleid.	1, 2 en 3
10. Ontwikkelen regionale Volksgezondheids Toekomstverkenning (VTV)	De VTV is een instrument om richting te geven aan het landelijk gezondheidsbeleid. In de VTV wordt informatie over gezondheidsproblemen en effectiviteit van beleid bij elkaar gebracht. In pilots elders in het land zijn goede ervaringen opgedaan met het ontwikkelen van een regionale VTV ter ondersteuning van lokaal gezondheidsbeleid.	1, 2 en 5
11. Uitvoering geven aan Twente in Balans	In 2009 wordt het project Twente in Balans afgerond. Het doel van het project is gemeenten te ondersteunen bij het vormgeven van integraal gezondheidsbeleid ter preventie van overgewicht bij de jeugd.	1, 4 en 5
12. Beleidsadvisering, onderzoek en ondersteuning op het gebied van ouderen en preventie	Ouderen, een omvangrijke en nog steeds groeiende groep, kennen relatief veel gezondheidsproblemen die met gezondheidsbevordering kunnen worden beïnvloed. Gemeenten organiseren activiteiten die bijdragen aan de gezondheid en het welzijn van ouderen. Met gemeenten zal worden stilgestaan bij de mogelijkheden van de GGD om hen hierbij te ondersteunen.	3
13. Toepassen SEGV methodieken binnen uitvoeringsprogramma's regionale nota LGB	De gezondheid van mensen met een lage sociaal-economische status (SES) is slechter dan van mensen met een hoge SES. Er zijn aanwijzingen dat het preventiebeleid onvoldoende effect teweeg brengt bij mensen met een lage SES. Dit pleit voor een specifieke aanpak voor deze groepen.	1 en 2

Speerpunt	Toelichting	Relatie met BA ²
Algemene Gezondheidszorg		
14. Bovenregionale samenwerking	De samenwerking tussen de GGD'en in de Kring Oost Nederland (Gelderland en Overijssel) op het gebied van infectieziektebestrijding (inclusief soa en tbc) nemen steeds concretere vormen aan.	7
15. Onderzoek	In het kader van het landelijke gesubsidieerde versterkingsproject infectieziektebestrijding wordt deelname van de GGD in wetenschappelijke onderzoekstrajecten gestimuleerd.	5 en 7
16. Aanvullende seksuele hulpverlening	Het rijk stelt voor deze hulpverlening financiële middelen beschikbaar aan GGD'en. In de regio Oost Nederland zorgt de coördinerende GGD (GGD Nijmegen) voor verdere doorgeleiding naar de andere GGD'en. Deze gelden worden ingezet op gesprekken over seksualiteit in het bijzonder om ongewenste (tiener-) zwangerschappen en seksueel geweld te voorkomen.	7
17. Onderzoek haalbaarheid van een meld- en coördinatiepunt OGGZ	In 2009 volgt besluitvorming over een regionaal op te richten Meld- en coördinatiepunt 'Vangnet en Advies', waar vanuit alle gemeenten en OGGZ-partners uit de regio meldingen m.b.t. deze cliëntengroep kunnen worden gedaan.	6

Wat doen we ervoor?

4.2.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten	Activiteiten / projecten
GGD Breed	
01. Ontwikkelen kwaliteitsmanagementsysteem	Het ontwikkelen van een kwaliteitsmanagementsysteem op basis van het HKZ ³ -certificeringschema.
02. Borging HKZ-certificering	Meewerken aan de jaarlijkse audits voor continuering van het HKZ-certificaat.
Jeugdgezondheidszorg	
03. Actief meewerken aan de totstandkoming van een (in het bijzonder voor risicokinderen) sluitende keten in de zorg voor jeugdigen	Deelname door de JGZ in lokale zorg(netwerk)structuren zoals de Zorg Advies teams op scholen.
04. Participatie in Centra voor Jeugd en Gezin	Deelname door de JGZ in lokale projectgroepen voor de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin en daar waar er al centra gerealiseerd zijn participatie hierin.
05. Vergroten aandacht voor risicokinderen, vroegsignalering en opvoedingsondersteuning	Implementatie van het Elektronisch Kind Dossier, de landelijke Verwijsindex, VIS2, de landelijke standaard Kindermishandeling en TripleP. Heroriëntatie op de uitvoering van het basistakenpakket JGZ 4-19 en implementatie van de resultaten hiervan.

³ HKZ = Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector

Speerpunten		Activiteiten / projecten
06.	Verdergaande integratie JGZ 0-19	Het op basis van de uitvoeringspraktijk initiëren van nieuwe initiatieven en het uitvoeren van pilots. Per 2009 wordt een structurele overleg- en communicatiestructuur JGZ 0-19 ingevoerd. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de gewenste organisatievorm van de JGZ 0-19 vanaf 2010. Ook wordt verder vorm en inhoud gegeven aan de doorgaande lijn van kraamzorg naar JGZ.
07.	Heroriëntatie uitvoering basistakenpakket 4-19	Onderzocht wordt op welke wijze/met welk uitvoeringsmodel het meest efficiënt en effectief uitvoering gegeven kan worden aan het basistakenpakket JGZ 4-19. Implementatie van een nieuwe werkwijze m.i.v. het schooljaar 2009-2010 of zoveel eerder als mogelijk, bijvoorbeeld door implementatie van deelprojecten.
08.	Systematische Signalering en analyse	Het op basis van de analyse van de gegevens uit de Preventieve Gezondheids Onderzoeken (PGO) opstellen van een adviesrapport voor het doen van een of meer interventies, of andersoortige adviezen, bijvoorbeeld het starten van een onderzoek of het bijstellen van manier waarop gegevens worden verzameld.
Gezondheidsbevordering		
09.	Uitvoering Regionale Nota Lokaal Gezondheidsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ambtelijke ondersteuning aan themawerkgroepen; ▪ bevorderen van inzet specifieke financiering (subsidies, bijdragen van derden); ▪ monitoren uitvoering van het beleid en de effecten; ▪ ondersteunen integraal gezondheidsbeleid; ▪ ontwikkelen en implementeren effectieve interventies; ▪ ondersteunen lokale initiatieven met kennis en vaardigheden gezondheidsbevordering, beleid en epidemiologie.
10.	Ontwikkelen regionale VTV (regionale gezondheidsinformatie on line)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inventariseren van de mogelijkheden (ook financieel); ▪ inventariseren onderwerpen; ▪ peilen informatiebehoefte gemeente; ▪ aanvullende planning op landelijke toolkit (RIVM VTV).
11.	Uitvoering geven aan Twente in Balans	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Handleiding 'preventie van overgewicht in lokaal gezondheidsbeleid' in de praktijk toepassen in pilotgemeenten. Dit houdt in het bijeenbrengen lokale actoren, faciliteren van samenwerking en afstemming, agendasetting en bevorderen van nieuwe interventies geconstateerd op witte vlekken. ▪ Overdraagbaar maken van resultaten van pilotgemeenten: advisering richting overige gemeenten door onder andere procesbeschrijving, digitaal steunpunt en een congres.
12.	Beleidsadvisering, onderzoek en ondersteuning op het gebied van ouderen en preventie	<p>In 2008 wordt (in samenspraak met gemeenten) duidelijk wat de GGD aan producten ter bevordering van gezondheid van ouderen zal gaan aanbieden. Activiteiten omvatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ondersteunen en adviseren van thuiszorgorganisaties, welzijnswerk ouderen en ambtenaren ouderenbeleid over preventie activiteiten voor ouderen in het algemeen en consultatiebureaus voor ouderen in het bijzonder; ▪ voorbereiden ouderenonderzoek in 2010; ▪ ontwikkelen en implementeren interventies op gebied van eenzaamheid, depressie en overgewicht.

Speerpunten		Activiteiten / projecten
13.	Toepassen SEGV ⁴ methodieken binnen uitvoeringsprogramma's regionale nota LGB	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren ondernemingsplan Zorgconsulenten SEGV: tegen een marktconforme prijs uitvoering geven aan preventieprogramma's specifiek gericht op mensen met een lage SES (waaronder allochtonen); Ontwikkelen en implementeren van interventies specifiek bevorderen gezondheid van mensen met een lage SES (zoals het project 'Ambassadeurs Gezond Leven').
Algemene Gezondheidszorg		
14.	Bovenregionale samenwerking	Duidelijkheid verkrijgen over de backoffice aandachtsgebieden op het terrein van infectieziektebestrijding en TBC in de Kring Oost Nederland.
15.	Onderzoek	Het uitvoeren van epidemiologisch onderzoek op het terrein van infectieziektebestrijding in samenwerking met de Radboud Universiteit (Nijmegen) en/of de Euregio.
16.	Aanvullende seksuele hulpverlening	Het realiseren van spreekuren over seksualiteit.
17.	Onderzoek haalbaarheid van een meld- en coördinatiepunt OGGZ	In 2009 volgt besluitvorming over een regionaal op te richten Meld- en coördinatiepunt 'Vangnet en Advies', waar vanuit alle gemeenten en OGGZ-partners uit de regio meldingen m.b.t. deze cliëntengroep kunnen worden gedaan.

4.2.4 Kernindicatoren

Speerpunt	Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
GGD Breed			
01.	Ontwikkelen kwaliteitsmanagementsysteem	certificering	niet gecertificeerd
02.	Borging HKZ-certificering	deelname audit	n.v.t.
Jeugdgezondheidszorg			
03.	Actief meewerken aan de totstandkoming van een (in het bijzonder voor risicokinderen) sluitende keten in de zorg voor jeugdigen	deelname in ZAT's binnen de 14 Twentse gemeenten	n.v.t.
04.	Participatie in Centra voor Jeugd en Gezin	deelname in de te ontwikkelen CJG's binnen de 14 Twentse gemeenten	n.v.t.
05.	Vergroten aandacht voor risicokinderen, vroegsignalering en opvoedingsondersteuning	implementatie van het Elektronische Kind Dossier, de landelijke Verwijsindex, VIS2, de landelijke standaard Kindermishandeling en TripleP	n.v.t.

⁴ SEGV: Sociaal-economische Gezondheidsverschillen; SES: Sociaal-economische status.

Speerpunt		Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
06.	Verdergaande integratie JGZ 0-19	één herkenbare JGZ 0-19 voor alle burgers in Twente	n.v.t.	afsluiten onderzoek naar gewenste organisatievorm
07.	Heroriëntatie uitvoering basistakenpakket 4-19	uitvoeringsmodel basistakenpakket JGZ 4-19	n.v.t.	implementatie uitvoeringsmodel basistakenpakket JGZ 4-19 m.i.v. schooljaar 2009-2010
08.	Systematische Signalering en analyse	uitbrengen adviesrapport	n.v.t.	adviesrapport
Gezondheidsbevordering				
09.	Uitvoering Regionale Nota Lokaal Gezondheidsbeleid	nader te bepalen	n.v.t.	
10.	Ontwikkelen regionale VTV (regionale gezondheidsinformatie on line)	beschikbaarheid regionale VTV	n.v.t.	regionale VTV beschikbaar
11.	Uitvoering geven aan Twente in Balans	inzichtelijk maken van de resultaten in de pilots voor de overige gemeenten in geschrift en/of presentatie klanttevredenheidstoets onder gemeenten over overdraagbaar maken van resultaten van pilotgemeenten	3 gemeenten n.v.t.	9 gemeenten waardering 7
12.	Beleidsadvisering, onderzoek en ondersteuning op het gebied van ouderen en preventie	nader te bepalen		
13.	Toepassen SEGV ⁵ methodieken binnen uitvoeringsprogramma's regionale nota LGB	nader te bepalen		
Algemene Gezondheidszorg				
14.	Bovenregionale samenwerking	de GGD RT krijgt de verantwoordelijkheid over een backoffice-taak	n.v.t.	minimaal één backoffice-taak
15.	Epidemiologisch onderzoek in samenwerking	uitkomsten onderzoek beschikbaar	n.v.t.	één onderzoek gerealiseerd
16.	Aanvullende seksuele hulpverlening	bereik doelgroep	n.v.t.	240 klanten uit de doelgroep
17.	Onderzoek haalbaarheid meld- en coördinatiepunt OGGZ	onderzoek brengt uitsluitsel	n.v.t.	gerealiseerd

⁵ SEGV: Sociaal-economische Gezondheidsverschillen; SES: Sociaal-economische status.

Wat gaat het kosten?

4.3 Overzicht van lasten en baten

Programma Gezondheid	2009	2008	Vershil
Totaal lasten	€ 18.966.064,-	€ 17.917.133,-	€ 1.048.931,-
Totaal baten	€ 2.554.062,-	€ 2.311.937,-	€ 242.126,-
Saldo	€ 16.412.001,-	€ 15.605.196,-	€ 806.805,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

5 Domein Leefomgeving

5.1 Inleiding

Het domein Leefomgeving richt zich op de sociaaleconomische versterking van Twente. De 14 Twentse gemeenten hebben langs vier inhoudelijke lijnen doelstellingen voor Twente geformuleerd. Deze doelstellingen worden in 10 jaar tijd gerealiseerd. De doelstellingen zijn verdeeld in 4 inhoudelijke programma's, te weten: Mensen in Twente (richt zich op sport, cultuur en welzijn), Werken in Twente (richt zich op arbeidsmarkt, bedrijventerreinen en economische ontwikkelingen), Mobiliteit (richt zich o.a. op infrastructuur, openbaar vervoer en verkeersveiligheid) en Landgoed Twente (richt zich op recreatie & toerisme, milieu en ruimtelijke ontwikkeling en volkshuisvesting). Naast deze 4 inhoudelijke programma's bestaat het domein uit een team Recreatieve Voorzieningen. Dit team houdt zich bezig met het beheer en onderhoud van de toeristische infrastructuur en de 4 recreatieparken in Twente.

Om de doelstellingen voor Twente te realiseren wordt een groot aantal projecten uitgevoerd. Zowel door individuele gemeenten, als door Netwerkstad gemeenten, als door landelijke gemeenten of in in regionaal verband. Om een extra impuls te geven aan de projecten die bijdragen aan de Twentse doelstellingen is door de Twentse gemeenten gezamenlijk 80 miljoen beschikbaar gesteld verdeeld over 10 jaar (50 miljoen voor de Innovatieroute en 30 miljoen voor de Agenda van Twente).

Het is telkens weer zaak balans te vinden tussen de ontwikkelingen in de steden en de ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Om op een goede wijze in te kunnen spelen op de inhoudelijke ontwikkelingen en de gemeenten adequaat te kunnen faciliteren bij beleids- en projectkeuzes richt het domein Leefomgeving zich ook nadrukkelijk op onderwerpen als demografische ontwikkeling en monitoring. Hierbij wordt zoveel mogelijk samenwerking gezocht met partijen als provincie Overijssel (Trendbureau), UT, Saxion e.d. Daarnaast wordt ook gezocht naar intensievere samenwerking tussen de gemeenten onderling op het gebied van Internationaal en Facilitaire samenwerking. Deze samenwerkingsprocessen worden primair vanuit de Netwerkstad opgestart en zo mogelijk verbreed naar de 14 Twentse gemeenten. Internationaal en Facilitaire samenwerking worden beschreven bij programma Service en samenwerking.

5.2 Programma Landgoed

Domein	: Leefomgeving
Programma's	: Landgoed
Portefeuillehouders	: drs. K. Loohuis; Mw. R. Broeze-Van der Kolk; mr. drs. B. Koelewijn;
Programmamanager	: drs. G.H.A.M. Lohuis

In de Agenda van Twente, een meerjarig programma gericht op het versterken van de sociaaleconomische structuur, hebben we aangegeven dat het benutten van de unieke landschappelijke kwaliteiten de sociaaleconomische positie van Twente versterkt. Toerisme en recreatie bieden economische kansen in combinatie met de ruimtelijke kwaliteit, het woon- en verblijfsgenot en het versterken van cultuurwaarden zoals cultuurhistorie, kunst en evenementen. Behoud en versterken van de milieukwaliteit en landschappelijke kwaliteit is daarbij uitgangspunt. Agrarische bedrijvigheid draagt in een innovatieve en sterke gedaante hier duurzaam aan bij. Toeristische ontwikkeling in Twente is daarbij een van de majeure projecten van de Agenda van Twente. Twente als vernieuwd landgoed, waarin stad en land op natuurlijke wijze met elkaar zijn verbonden. Twente: een unieke woon- en werkplek

Wat willen we bereiken?

5.2.1 Maatschappelijke effect

- behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit van Twente
- realiseren van een aantrekkelijk en samenhangend woningaanbod
- versterken van de sociaaleconomische positie van Twente door het ontwikkelen en vermarkten van Twente als toeristische regio
- het verder ontwikkelen van Twente als recreatiegebied voor de bewoners van Twente
- behoud en versterking van Twente als schoon en milieuvriendelijk gebied
- versterking van de economie van het landelijk gebied

5.2.2 Speerpunten

Speerpunt	Toelichting
01. Het versterken van het milieubeleid waaronder klimaat en duurzaamheid	Het ISP (informatie- en servicepunt milieu) is in 2008 geïntegreerd in het domein Leefomgeving en is daarmee in eenzelfde positie gekomen als het beleidsterrein wonen en ruimtelijke ontwikkeling. Daarmee kunnen we op een meer integrale wijze een bijdrage leveren aan het bevorderen van een sterker milieubeleid en een duurzame leefomgeving zoals dat in de Agenda van Twente als doel is aangegeven.
02. Bijdragen aan een kwantitatief en kwalitatief meer evenwichtige woningbouw	Op het beleidsterrein wonen zijn in 2005 meerjarige prestatieafspraken (2005-2009) gemaakt tussen de Twentse gemeenten, VROM en de Provincie Overijssel. Deze afspraken lopen in 2009 af. Voor de periode 2010-2015 willen we in 2009 tot nieuwe afspraken komen op het beleidsterrein wonen.
03. Versterken van de ruimtelijk-economische structuur	In 2008 zijn de majeure projecten voor de Agenda van Twente vastgesteld. Een groot deel daarvan is ruimtelijk-economisch en infrastructureel. Deze projecten willen we samen met gemeenten en derden de komende 10 jaar tot uitvoering brengen.
04. Vergroten van de toeristische omzet	In 2009 willen we het uitvoeringsplan vrije tijd (UVT) dat in 2008 is opgesteld, tot uitvoering brengen. Dit plan heeft tot doel aan te geven hoe we de lange termijn doelstelling op het terrein van recreatie & toerisme (in 2017 30% meer toeristische omzet dan in 2007 (Reop 2004, en Agenda van Twente 2008) vertalen in concrete projecten. Verder willen we onze eigen recreatieve voorzieningen (4 recreatieparken en toeristische infrastructuur als wandel-en fietspaden) zodanig doorontwikkelen dat deze een bijdrage leveren aan deze ambitie.

Wat doen we ervoor?

5.2.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten		Activiteiten / projecten
01.	Het versterken van het milieubeleid waaronder klimaat en duurzaamheid	-faciliteren van gemeenten bij het ontwikkelen van een lokaal milieubeleid (w.o. klimaat) ter uitvoering van het klimaatakkoord tussen VNG en kabinet via themabijeenkomsten en workshops
02.	Bijdragen aan een kwantitatief en kwalitatief meer evenwichtige woningbouw	-organisatie Twentse woningmarktconferentie -maken woningbouwafspraken met gemeenten voor de periode 2010-2015 -uitbrengen woningmarktmonitor 2009
03.	Versterken van de ruimtelijk-economische structuur	- plaatsing van het majeur project gebiedsontwikkeling Luchthaven van de Agenda van Twente op de MIRT-lijst van het rijk - uitwerking routevisie A1/A35 in het provinciaal omgevingsplan van de provincie
04.	Vergroten van de toeristische omzet	-het uitvoeringsplan vrije tijd – in 2008 opgesteld – uitwerken in concrete projecten -uitwerken visieontwikkeling recreatiepark Hulsbeek -opstellen visie overige recreatieparken binnen de totaalvisie van de toeristische ontwikkeling -toeristische infrastructuur (wandel- en fietspaden e.d.)borgen en versterken tbv de toeristische ontwikkeling

5.2.4 Kernindicatoren

Speerpunt	Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01.	Het versterken van het milieubeleid waaronder klimaat en duurzaamheid	-aantal themabijeenkomsten voor gemeenten dat lokaal milieubeleid (w.o. klimaat) ontwikkelt ter reductie van CO2	
02.	Bijdragen aan een kwantitatief en kwalitatief meer evenwichtige woningbouw	- gerealiseerde woningbouwafspraken 2010-2015 met afzonderlijke gemeenten	
03.	Versterken van de ruimtelijk-economische structuur	Toename van het aantal majeure Twentse ruimtelijk-economische projecten in het MIRTprojectenboek 2010 van het rijk	
04.	Vergroten van de toeristische omzet	-groei toeristische omzet t.o.v. nulmeting 2007	

Wat gaat het kosten?

5.2.5 Overzicht van lasten en baten

Programma Landgoed ^b	2009	2008 ^c	Vershil
Totaal lasten	€ 7.622.217,-	€ 7.499.993,-	€ 122.224,-
Totaal baten	€ 6.262.283,-	€ 6.202.283,-	€ 60.000,-
Saldo	€ 1.359.934,-	€ 1.297.710,-	€ 62.224,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

⁶ Incl. saldo Netwerkstad

⁷ Betreft een financiële consolidatie van het voormalige subprogramma Wonen en Netwerkstad

5.3 Programma Mensen in Twente

Domein	: Leefomgeving
Programma's	: Mensen in Twente
Portefeuillehouders db RT	: drs K.B. Loohuis en drs F.A.M. Kerckhaert (mbt HCT)
Portefeuillehouders BC NT	: mr B. Otten
Programmamanager	: drs J. Jagers op Akkerhuis a.i.

In de Agenda van Twente is onderstreept dat de mensen het kapitaal zijn van een regio. Als zij zich goed voelen en ruimte hebben zich te ontwikkelen, gaat het goed met de regio. Mensen leven en werken steeds meer in netwerken die snel kunnen wisselen. Investeren in mensen is dan belangrijk, gericht op het zo lang mogelijk maatschappelijk kunnen participeren. Het is de kunst daarbij de goede balans te vinden: voor de ontwikkeling van de regio moet er volop ruimte zijn voor innovatie en initiatief en tegelijkertijd moet er voor gezorgd worden dat iedereen mee kan doen en aan bod komt. Aandachtspunt daarbij vormen de komende tijd de demografische ontwikkelingen die op ons afkomen. De bevolking zal op termijn gaan krimpen en de effecten daarvan worden het eerst zichtbaar in het onderwijs, de zorg en op de arbeidsmarkt. Innovatie is essentieel om met een afnemende bevolkingsomvang de welvaart op peil te kunnen houden. Een goed opgeleide beroepsbevolking versterkt het innovatiepotentieel en de concurrentiekracht.

Het programma Mensen in Twente werkt vooral op de terreinen cultuur, zorg, sport, onderwijs en jeugd. De vijf netwerkstad-gemeenten werken op deze terreinen samen in het kader van de Sociale Ontwikkelingsagenda Netwerkstad Twente. Deze is in 2008 geactualiseerd, en als input voor het programma Mensen in Twente benut. De Sociale Ontwikkelingsagenda van de Netwerkstad Twente is een dynamische agenda met een beperkt aantal projecten waarbij gemeenten samen optrekken. Bij veel projecten van deze agenda is sprake van een ontwikkeltaak voor de netwerksteden, vaak in de vorm van pilots, waarbij later een verbreding van de samenwerking naar het regionale schaalniveau wordt gezien. In dat verband kunnen bijvoorbeeld genoemd worden: 'Anpakk'n' gericht op jongeren met problemen en de Centra voor Jeugd en Gezin.

Aan het programma Mensen in Twente wordt dus op verschillende schaalniveaus gewerkt, waarbij de netwerksteden vaak een motorfunctie vervullen. In de programmabegroting worden daarom zowel activiteiten genoemd die door de vijf netwerksteden worden uitgevoerd, als ook activiteiten die door andere coalities van gemeenten of alle 14 gemeenten van Regio Twente worden uitgevoerd.

5.3.1 Maatschappelijke effect

Voor het programma Mensen in Twente zijn in de Agenda van Twente de volgende te bereiken maatschappelijke effecten geformuleerd :

- een cultureel bruisende regio
- sociale cohesie
- minder sociale achterstand
- meer gelijke inkomensverdeling
- gevoel van veiligheid
- gezonde mensen
- welvarende mensen

Daarbij wordt in de Agenda van Twente het volgende aangegeven:

Een goed sociaal-cultureel leefklimaat is een voorwaarde voor het binden van mensen aan de regio. Zowel in het landelijke gebied met haar vitale kernen, alsook in de stad. Dat betekent dat er een baaierd aan sport en culturele voorzieningen beschikbaar moet zijn. Van top- tot amateursport en mogelijkheden voor professioneel theater en muziek tot voorzieningen voor allerlei soorten amateurs. Twente blijft bovendien de veiligste regio van Nederland zodat mensen zich geborgen voelen in Twente. De nu al sterke gezondheidszorg in Twente is ook in de nabije toekomst optimaal geregeld.

5.3.2 Speerpunten

Speerpunt	Toelichting
01. Programma Mensen in Twente door-ontwikkelen	In 2009 zal het programma Mensen in Twente worden door-ontwikkeld, in lijn met het in 2008 op te stellen programmaplan.
02. Een cultureel bruisende regio	Voor 2017 zijn in de Agenda van Twente twee concrete doelstellingen benoemd: 1 In 2017 kent Twente vergelijkbare culturele voorzieningen als de top drie van stedelijke regio's in Nederland. 2 In 2017 kent Twente een brede culturele programmering vergelijkbaar met de top drie van stedelijke regio's in Nederland.
03. Meer kwaliteit van leven en veiligheid	In 2017 behoort Twente tot de top drie van veiligste regio's van Nederland. In 2017 is de levensverwachting in Twente gelijk aan het landelijk gemiddelde.
04. Meer sportvoorzieningen en evenementen	In 2017 onderscheidt Twente zich landelijk met 5 topsportvoorzieningen.
05. Betere voorzieningen en meer samenwerking op het gebied van onderwijs en jeugd	Belangrijk is het mensen met een hoge opleiding aan Twente te binden. Jongeren moeten alleen van school met een startkwalificatie en de mismatch op de arbeidsmarkt moet worden bestreden.

5.3.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten	Activiteiten / projecten
01. Programma Mensen in Twente door-ontwikkelen	Regio Twente -Activiteiten uitvoeren zoals in het programmaplan voor Mensen in Twente zijn opgenomen t.b.v. de doorontwikkeling van het programma. -Internationale dimensie van Mensen in Twente verbreden naar de schaal van geheel Twente. Netwerkstad Twente -actualiseren Sociale Ontwikkelingsagenda voor Netwerkstad Twente (jaarlijks) -Participatie in Social Affairs Forum
02. Een cultureel bruisende regio	Regio Twente -Historisch Centrum Twente, definiëring project op basis van haalbaarheidsonderzoek -cultuur op www.twente.nl , voeding organiseren Netwerkstad Twente -cultuurportaal netwerkstad bouwen en beheer organiseren -manifestatie muziek en/of beeldende kunst uitvoering voorbereiden
03. Meer kwaliteit van leven en veiligheid	Regio Twente -beleidsafstemming wmo Netwerkstad Twente -beleidsafstemming wmo mn prestatievelden 7 8 en 9

Speerpunten		Activiteiten / projecten
04.	Meer sportvoorzieningen en evenementen	Regio Twente -invalshoek sport Twente Paardenland -gezamenlijk aanbesteden kunstgras Netwerkstad Twente -samenwerking t.a.v. evenementen en profilering
05.	Betere voorzieningen en meer samenwerking op het gebied van onderwijs en jeugd	Regio Twente -Internationaal Onderwijs (uitvoering 2 ^e jaar) -Samenwerking t.a.v. CJG, Triple p, passend onderwijs Netwerkstad Twente -Anpakk'n (verbreden naar regio, uitvoering 2 ^e jaar)

5.3.4 Kernindicatoren

Speerpunt	Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01. Programma Mensen in Twente door-ontwikkelen	• Uitvoering programmaplan	0	1
	• Internationale dimensie Mensen	0	1
	• Sociale Ontwikkelingsagenda NT actualiseren (jaarlijks)	0	1
	• SAF participatie deelnemen aan 1 werkgroep	0	1
02. Een cultureel bruisende regio	• Projectdefinitie HCT	0	1
	• www.twente.nl : onderdeel cultuur	0	1
	• Cultuurportal NT	0	1
	• Manifestatie NT	0	1
03. Meer kwaliteit van leven en veiligheid	• Beleidsafstemming wmo en gezamenlijke voorzieningen	continu	continu
04. Meer sportvoorzieningen en samenwerking bij evenementen	• Twente Paardenland: invalshoek sport inbrengen in project	0	1
	• Gezamenlijk aanbesteden kunstgras	0	1
	• Samenwerking evenementen	0	Meer samenwerking
05. Betere voorzieningen en meer samenwerking op het gebied van onderwijs en jeugd	• Internationaal Onderwijs: aantal leerlingen 2 ^e jaar	0	Nnb
	• CJG, P3, Passend Onderwijs c.a. ontwikkelen	continu	continu
	• Anpakk'n jongeren begeleiden 2 ^e jaar	0	50

Wat gaat het kosten?

5.3.5 Overzicht van lasten en baten

Programma Mensen in Twente ⁸	2009	2008	Vershil
Totaal lasten	€ 28.342,-	€ 27.004,-	€ 1.337,-
Totaal baten	€ 0,-	€ 0,-	€ 0,-
Saldo	€ 28.342,-	€ 27.004,-	€ 1.337,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

⁸ Betreft het saldo van functie 6 (arbeidsmarktaangelegenheden)

5.4 Programma Mobiliteit

Domein	: Leefomgeving
Programma's	: Mobiliteit
Portefeuillehouder	: dhr. J.H.A. Goudt
Programmamanager	: dhr. G.J. Niezink

Binnen het Programma Mobiliteit wordt nader invulling gegeven aan de (WGR+)taken die Regio Twente heeft op gebied van verkeer en vervoer. De bekende taken binnen dit programma zijn ondermeer openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en de regionale bereikbaarheid. Maar ook goederenvervoer, mobiliteitsmanagement en fietsbeleid zijn belangrijke onderdelen van het programma. Basis voor het regionale werken en de vertaling van de regionale verantwoordelijkheid naar concrete zaken vormt het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) Twente 2007-2011. Dit is tevens ook de regionale doorvertaling van de landelijke Nota Mobiliteit.

Voor de diverse thema's binnen het RMP worden deelvormingen en -plannen gemaakt. Deze monden uit in concrete acties en projecten. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de deelnemende gemeenten en diverse andere relevante partijen. Tot slot en zeker niet onbelangrijk is dat, op grond van het zijn de WGR+ status, Twente jaarlijks een BDU-bijdrage rechtstreeks ontvangt van het Rijk ter grootte van ca. € 34 mln. Voorts worden voor diverse projecten of pilots nog specifiek bijdragen ontvangen.

5.4.1 Maatschappelijke effect

- Het waarborgen van de huidige kwaliteit van interne en externe bereikbaarheid voor personen en goederen van sociale, economische en andere maatschappelijke activiteiten in zowel het stedelijke als het landelijk gebied, als mede het benutten van kansen voor verbetering van de bereikbaarheid.
- Het verbeteren van het leefbaarheidsniveau in de hele regio door de totale hoeveelheid schadelijke effecten van het verkeer op het leefmilieu en de natuur te beperken
- Het verhogen van de verkeersveiligheid door het verminderen van het totaal aantal verkeersdoden en gewonden.

Voor de regio Twente is een goede bereikbaarheid van groot belang. Daarom zijn zowel in het nieuwe Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2007-2011 als in de Agenda van Twente nadere doelstellingen geformuleerd die de bereikbaarheid van de regio op de lange termijn moeten waarborgen.

Om de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van Twente zoveel mogelijk te behouden wordt terughoudendheid betracht als het gaat om de realisatie van nieuwe wegen; er wordt vooral ingezet op het beter benutten en uitbouwen van bestaande wegen. Alleen de N18 (verbinding Enschede – Varseveld) is een nieuwe verbinding die noodzakelijk wordt geacht. Ook omdat met deze nieuwe verbinding de leefbaarheids- en veiligheidsproblemen in ondermeer Usselo, Haaksbergen en Eibergen worden opgelost (naast het belang voor de bereikbaarheid), is de totstandkoming van een nieuwe verbinding (100 km/h) van groot belang voor de regio.

Om de bereikbaarheid voor de toekomst te waarborgen zet Regio Twente in op een hoogwaardig fiets- en openbaarvervoersysteem. Belangrijke voorwaarden voor succes zijn het consistent en het continue doorwerken aan de realisatie van de projecten, die aan die systemen een bijdrage leveren. De ervaringen met de sterke groei en de hoge rapportcijfers van de klant voor het OV in Twente geven aan dat de regio hiermee op de goede weg is. De samenwerking met de gemeenten is hierbij

5.4.2 Speerpunten

Speerpunt	Toelichting
01. Uitvoering van het Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2007-2011, incl de gericht inzet van regional middelen (m.n. BDU)	Via het tweejaarlijks uitvoeringsprogramma 2008-2009 dat op het RMP is gebaseerd, wordt de ontwikkeling van (infra)projecten, die een belangrijke bijdrage leveren aan regionale doelstellingen, gestimuleerd en gesubsidieerd (BDU). De ambities uit het RMP krijgen hun concrete vertaling in het uitvoeringsprogramma en de ontwikkeling en aanmelding van projecten door de gemeenten.
02. Handhaving en verbetering regionale bereikbaarheid	Zowel op het hoofdwegennet als ook op het onderliggend regionale wegennet doen zich knelpunten voor. Voor een deel kunnen deze knelpunten binnen de regio i.s.m. gemeenten of provincie worden opgelost (dat gebeurt ondermeer binnen het kader van Twente Mobiel) en voor een deel vergt dit gezamenlijke aanpak van diverse partijen (bijv. aanpak A1). Ambities is de kwetsbaarheid van de Twentse bereikbaarheid verminderen.
03. Vergroten aandeel openbaar vervoer in de totale mobiliteit	De verdere groei van het OV is een belangrijke ambitie van de Regio. Dit is ook een belangrijke voorwaarden om met name de stedelijke bereikbaarheid te kunnen handhaven. Om die ambitie te kunnen realiseren, moet voortdurend worden gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van het OV in al zijn facetten. Dit aan variëren van het realiseren van een toegankelijke bushalte tot het ontwikkelen van een nieuwe busbaan in samenwerking met een gemeente of het realiseren van een nieuw treinstation.
04. Realisatie van een Hoogwaardig Openbaar Vervoerknoopp Twente	De doorontwikkeling van station Hengelo tot het Centraal Station Twente als regionaal knooppunt met (inter)nationaal allure is een belangrijke regionale ambitie voor Twente. De ruimtelijk - economische ontwikkelingen en de mobiliteitsontwikkelingen dienen hierbij hand in hand te worden ontwikkeld.
05. Doorontwikkeling Regiotaxi Twente	De ambitie van zowel regio en gemeenten is het handhaven van de rol van de Regiotaxi in het aanvullende openbaar vervoer. In 2008 vindt onderzoek plaats naar uniformeringsmogelijkheden binnen het Regiotaxiconcept en voorts vindt een evaluatie plaats van de financieringssysteem van Regiotaxi. Op basis van de uitkomsten kunnen in 2009 aanbestedingen plaatsvinden en kan, indien daartoe wordt besloten, een nieuwe werkwijze worden geïmplementeerd.
06. Vergroting van het aandeel fiets in de totale mobiliteit	De totstandkoming van een fietssnelweg tussen Nijverdal en Glanerbrug is een van de speerpunten van het regionale beleid. De realisatie van deze nieuwe vorm van infrastructuur voor de fiets vindt gefaseerd plaats.
07. Bevordering vervoer goederen over water	Twente is voor het goederenvervoer een belangrijke regio. Met een "dichtslibbende" Rotterdamse haven en de toevoerwegen en het toenemende vrachtvervoer over de weg zal het belang van regionale afhandeling van goederen die over water worden aangevoerd verder toenemen. Voor zover Regio Twente daar invloed op kan uitoefenen, is de inzet om het vervoer van goederen over water (als milieuvriendelijk vervoer) verder te bevorderen.

Speerpunt	Toelichting
08. Doorontwikkeling van de spoorlijn Zutphen-Hengelo-Oldenzaal en Almelo-Mariënberg	De positieve ontwikkeling, die deze regionale spoorlijnen doormaken, wil de Regio verder versterken en uitbouwen. Zie verder onder activiteiten.
09. Vergroting verkeersveiligheid	Vermindering van het aantal verkeersslachtoffers (verkeersdoden en -gewonden) is een belangrijke nationale en regionale doelstelling.

5.4.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten	Activiteiten / projecten
01. Uitvoering Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2007-2011, incl de gericht inzet van regional middelen (m.n. BDU)	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie Uitvoeringsprogramma 2008-2009 - Opstellen Uitvoeringsprogramma 2010-2011 - toepassing regionale subsidieverordening
02. Handhaven en verbetering regionale bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - startprocedure Ontwerp-Tracébesluit RW 18 en trachten te komen tot afspraken me het rijk - start planprocedure RW 1 en realisatie delen van het korte termijn maatregelenpakket en trachten te komen tot afspraken met het rijk voor de lange termijn - RW 35: afstemmen en starten werkzaamheden wegdeel Wierden-Nijverdal in samenhang met de werkzaamheden voor de Combitunnel Nijverdal; - realisatie projecten Twente Mobiel
03. Vergroten aandeel openbaar vervoer in de totale mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> - realisatie verdere delen van het HOV-netwerk; - regionale invoering van de OV-chipkaart; - invoering deelprojecten Agglonet Twente (intensivering treindienst); - realisatie "Krakeling" (Enschede/Hengeo) - doorontwikkeling Regiotaxi (zie ook 4)
04. Realisatie van een Hoogwaardig Openbaar Vervoerknoop Twente	<ul style="list-style-type: none"> - (financiële) ondersteuning realisatie van voetgangerspassage onder het spoor ? - ontwikkeling goede bereikbaar - bevordering totstandkoming 2de perron (middellange termijn)
05. Doorontwikkeling Regiotaxi Twente	<ul style="list-style-type: none"> - invoering nieuwe werkwijze; - nieuwe aanbesteding regiotaxiprojecten - uniformering bestekken
06. Vergroten van het aandeel fiets in de totale mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> - realisatie eerste tracédelen van de fietssnelweg; - verdere uitwerking delen fietssnelweg; -
07. Bevordering vervoer goederen over water	<p>Initiatieven, die in 2008 zijn gestart, zullen in 2009 verder worden geconcretiseerd. Ook zal worden ingezet op het verkrijgen van extra rijksmiddelen voor deelprojecten (bijv. ontwikkeling binnenhavens)</p> <ul style="list-style-type: none"> - realisatie van een haven t.b.v. het XL businesspark; - start c.q. hervatting van de werkzaamheden ter verbetering van het Twentekanaal; - het nemen van een besluit m.b.t. OLS

Speerpunten		Activiteiten / projecten
08.	Doorontwikkeling van de spoorlijnen Zutphen-Hengelo-Oldenzaal en Almelo-Mariënberg	- realisatie van station Gezondheidspark Hengelo; - ontwikkeling van een concreet plan voor de verbinding Almelo-Hardenberg;
09.	Vergroting van de verkeersveiligheid	- bevordering van een verkeersveilige inrichting van de infrastructuur - bevordering van communicatie en educatie rond het thema verkeersveiligheid

NB realisatie wil niet zeggen dat de feitelijke realisatie door Regio Twente zelf wordt gedaan (meest projecten worden door gemeenten en/of Andre partijen gerealiseerd)

5.3.4 Kernindicatoren

Speerpunt	Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01.	Uitvoering Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2007-2011, incl de gericht inzet van regional middelen (m.n. BDU)	Opstellen Uitvoeringsprogramma 2008-2009 en vaststelling van 1 subsidievordering	Opstellen Uitvoeringsprogramma 2010-2011
02.	Handhaving en verbetering regionale bereikbaarheid	- handhaving van de gem. reistijd uit 2004 - project reistijdmeting start in 2008	n.v.t.
03.	Vergroten aandeel openbaar vervoer in de totale mobiliteit	- aandeel OV in de totale mobiliteit - groei aantal reizigers - rapportcijfer voor het OV	+ 10% - 105 - 8,0
04.	Realisatie van een Hoogwaardig Openbaar Vervoerknoop Twente	- aantal treinen dat stopt dan wel vertrekt vanaf dit station - aantal in en uitstappers	110 (index) 110 (index)
05.	Doorontwikkeling Regiotaxi Twente	aantal reizigers dat van Regiotaxi gebruik maakt -waarderingscijfer	- 100 (index) - 7,2
06.	Vergroting aandeel fiets in de totale mobiliteit	Vergroting van het aandeel fiets in de totale mobiliteit	- 100 (ca. 40%) - 110
07.	Bevordering vervoer goederen over water	- hoeveelheid vervoerde goederen over water c.q bespaarde vrachtwagenkilometers over de weg	n.n.b. n.n.b.
08.	Doorontwikkeling van de spoorlijnen Zutphen-Hengelo-Oldenzaal en Almelo-Mariënberg	- aantal plannen en stations	n.v.t. 1 station 1 concreet plan
09.	Vergroting van de regionale verkeersveiligheid	- aantal verkeersdoden - aantal verkeersgewonden	- 24 - 471 - 10% (?) - 10% (?)

Wat gaat het kosten?

5.4.5 Overzicht van lasten en baten

Programma Mobiliteit	2009	2008 ⁹	Vershil
Totaal lasten	€ 32.482.275,-	€ 32.491.665,-	- € 9.391,-
Totaal baten	€ 32.062.439,-	€ 32.126.317,-	- € 63.879,-
Saldo	€ 419.836,-	€ 365.348,-	€ 54.488,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

⁹ Betreft het saldo van het voormalige subprogramma Mobiliteit

5.5 Programma Werken

Domein	: Leefomgeving
Programma's	: Werken
Portefeuillehouders	: drs. T. Schouten
Programmamanager	: drs. T. Windmulder

Hoogwaardige internationale groene en innovatieve kennisregio met potentie. Twente is dé kennisregio van Oost-Nederland en wil haar positie als tweede kennisregio van Nederland versterken en doorontwikkelen tot een internationaal toonaangevende kennisregio. Doel is om in 2020 tot de top vijf van Europese regio's te behoren op het gebied van innovatie en technologie en tot de top twee van Nederland. Om dit doel te bereiken zijn investeringen in innovatie, in het toepassen en vermarkten van kennis en in ruimtelijk-economische structuurversterking noodzakelijk. Ruimtelijk-economische structuurversterking betekent investeren in optimale bereikbaarheid, kwalitatief hoogwaardige woon- en werkmilieus en een goed sociaal-cultureel klimaat. Deze investeringen worden samen uitgewerkt in de Agenda van Twente.

Deze algemene doelen van de Agenda van Twente moeten leiden tot versterking van de sociale economische structuur. Deze versterking van Twente moet leiden tot structureel voldoende en adequate banen voor de gehele Twentse beroepsbevolking: duurzame werkgelegenheid is het sleutelwoord. Dat kunnen we bereiken door in te zetten op innovatie van de Twentse economie; daarmee zal de economie minder kwetsbaar worden.

Ook willen wij de discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt oplossen en voldoende opleidingsmogelijkheden bieden. We hebben onze Universiteit Twente, een internationaal hoog gewaardeerde universiteit, de Saxion hogeschool, het ITC en verschillende hoogwaardige middelbare vakopleidingen (ROC van Twente) die in combinatie met bedrijvigheid een forse impuls kunnen geven aan de regionale ontwikkeling.

Het belangrijkste beleidsdocument is het Regionale Economisch Ontwikkelingsplan (REOP), waarvan in 2008 een evaluatie zal plaatsvinden. Kern van het programma Werken is het verbinden van activiteiten en partners (ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten en overheden). Deze verbinding wordt gelegd door het initiëren en uitvoeren van projecten. De projecten worden altijd 'gedragen' door de belangrijkste partners en zijn gebaseerd op een projectplan.

5.5.1 Maatschappelijke effect

- Twente is één van de vijf snelst groeiende kenniseconomieën van Europa
- Acceptabele werkloosheid
- Meer hoogopgeleiden in de beroepsbevolking
- Aantrekkelijk ondernemersklimaat.
- Aantrekkelijk startersklimaat.
- Het bijdragen aan een goede match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in Twente

5.5.2 Speerpunten

Speerpunt		Toelichting
01.	REOP: Versterking kennis en innovatie	Twente wil de mogelijkheden van het regionale kennisklimaat optimaal benutten en tot de twee beste kennisregio's van Nederland worden Versterking innovatievermogen industrie, kennisintensief startersbeleid, stimuleren samenwerking kennispartners en vermarkten van kennis
02.	REOP: Nieuw ondernemerschap	Twente wil alle mogelijkheden aanwenden voor het stimuleren van nieuw ondernemerschap Het aantal starters is in de periode 2004 - 2010 jaarlijks met 5% gestegen, het aantal succesvolle starters is in deze periode jaarlijks met 4% gestegen.
03.	REOP: Versterking toerisme	Twente wil haar potenties benutten om van toerisme een belangrijke economische sector te maken. In de periode 2004 - 2010 neemt de toeristische omzet in Twente toe met gemiddeld 3% per jaar.
04.	REOP: Verbetering bedrijfsomgeving	Twente wil de juiste voorwaarden creëren voor ontwikkeling en vestiging van bedrijvigheid. Daarnaast gaan we inzetten op een slagvaardige en versterkte uitvoering van het bestaande beleid. Optimale beschikbaarheid bedrijventerreinen, ook informatie daarover Ontwikkeling fysieke en ICT infrastructuur Versterking economisch imago Twente Ontwikkeling van een krachtig stedelijk economisch milieu Vitalisering van het landelijk gebied Versterking van de samenwerking met Duitse partners.
05.	Verbeteren van relatie tussen vraag en aanbod op de Twentse arbeidsmarkt	De mismatch op de arbeidsmarkt is er zowel kwalitatief alsmede kwantitatief. Kwalitatief omdat er onvoldoende afstemming is tussen (toekomstige) vraag vanuit het bedrijfsleven. Kwantitatief is er minder sprake van een dalend aantal schoolverlaters.
06.	Monitoring cijfers arbeidsmarkt en economische zaken	Jaarlijks wordt er vanuit arbeidsmarkt een POWI monitor gemaakt die expliciet over arbeidsmarkt zaken gaat. Daarnaast geeft Regio Twente elk jaar de cijfers uit waaruit duidelijk wordt hoeveel hectares bedrijventerreinen worden uitgegeven.

5.5.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten		Activiteiten / projecten
01.	REOP: Versterking kennis en innovatie	Samenwerking innovatieroute Initiëren regionale innovatie projecten Stimuleren lokale innovatie aanpak Kennispark Hoogwaardige technologie als speerpunt (nano) Evaluatie/actualisatie REOP
02.	REOP: Nieuw ondernemerschap	Huisvesting Startersdagen in de regio Wegnemen van belemmeringen in regelgeving en publieke dienstverlening (vereenvoudiging vergunningen) Monitoring van starters Subregionale netwerken voor jonge ondernemers Creëren van een samenhangend stimuleringsbeleid voor starters (ondersteuning, ook op financieel vlak)

Speerpunten		Activiteiten / projecten
03.	REOP: Versterking toerisme	Ontwikkelingsprogramma toerisme opstellen, waaronder projecten zoals kanalensie, hippisch centrum Toeristisch-economische hoofdstructuur Verlenging KITO regeling Tweents Bureau voor Toerisme doet veel werkzaamheden
04.	REOP: Verbetering bedrijfsomgeving	Uitvoeren regionaal programmeringsoverleg voor bedrijventerreinen in Twente Regionale samenwerking voor ontwikkeling, exploitatie, beheer, acquisitie en promotie van regionale bedrijventerreinen. Ook gezamenlijk beursbezoek. Onderzoek naar afstemming grondprijzen in Twente. Investeren in verbindingen met andere economische centra: A1, A 35, A18, N36 Versterken van de functie van het Twentekanaal in relatie tot verdere uitbouw van de waterterminal Behoud van een Twentse luchthavenfaciliteit Verder ontwikkelen van een Twents breedbandnetwerk. Opstellen Twente positioneringsprogramma (gebruik twente.nl) Uitvoeren strategische visie Netwerkstad met Hart van Zuid, Kennispark, Regionaal bedrijventerrein en Agglolijn Benadrukken economische component bij reconstructieplannen Stimuleren regionale landbouwproducten Bevorderen van een verdergaande en doelgerichte samenwerking met Duitse grenspartners Streven naar hoger maatschappelijk rendement bij inzet Interreg-middelen. Samen met Duitse partners uitvoering geven aan ligging aan Oost-West corridor.
05.	Verbeteren van relatie tussen vraag en aanbod op de Twentse arbeidsmarkt	Projecten ten aanzien van vraag kant en aanbodskant van de arbeidsmarkt. Zowel richting hoger alsmede langer opgeleiden. Regio Twente doet niet alles zelf, vaak samen met anderen.
06.	Monitoring cijfers arbeidsmarkt en economische zaken	POWI monitor Cijfers bedrijventerreinen Relatie met demografische ontwikkelingen

5.5.4 Kernindicatoren

Speerpunt	Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01. REOP: Versterking kennis en innovatie	Innovatieve bijdrage aan Regio Twente	Beperkt	Minimaal 5 innovatieve projecten (innovatieroute)
02. REOP: Nieuw ondernemerschap	Het aantal starters in Twente	Het aantal starters is in 2007 ...	Groei van minimaal 5%
03. REOP: Versterking toerisme	Toeristische omzet	2007	Stijging van 3% per jaar
04. REOP: Verbetering bedrijfsomgeving	Voorwaarden voor vestiging aanwezig op Twentse schaal	Voldoende voorwaarden aanwezig	Gelijkblijvend

Speerpunt		Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
05.	Verbeteren van relatie tussen vraag en aanbod op de Twentse arbeidsmarkt	Aantal projecten die deze relatie moeten verbeteren	2	5
06.	Monitoring cijfers arbeidsmarkt en economische zaken	Integraal overzicht cijfers arbeidsmarkt en EZ	Separate info	Een document met integrale cijfers in 2009

Wat gaat het kosten?

5.4.5 Overzicht van lasten en baten

Programma Werken	2009	2008 ¹⁰	Vershil
Totaal lasten	€ 371.614,-	€ 373.616,-	- € 2.002,-
Totaal baten	€ 0,-	€ 0,-	€ 0,-
Saldo	€ 371.614,-	€ 373.616,-	- € 2.002,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

¹⁰ Betreft het saldo van het voormalige subprogramma Werken

6 Domein Veiligheid

Domein	: Veiligheid
Programma's	: Veiligheid
Portefeuillehouders	: P.E.J. Den Oudsten
Programmamanager	: ing. A. Groos

6.1 Inleiding

Veiligheid is in de achterliggende jaren een belangrijk thema geworden in het beleid van de nationale en lokale overheden. Gemeenten hebben onderlinge samenwerking gezocht om beter voorbereid en toegerust te zijn ingeval van grootschalige incidenten. Dit omdat de schaal van de meeste gemeenten veelal te klein is om zich goed te kunnen voorbereiden op alle typen rampen en crises. Het beleid van het rijk is erop gericht waar nodig reeds ontstane spontane samenwerking tussen gemeenten te stimuleren en te uniformeren. Het voorstel van de wet op de Veiligheidsregio's beoogt deze ontwikkelingen te codificeren, onder meer door de veiligheidsregio's wettelijk te verankeren. In een veiligheidsregio werken de brandweer, de geneeskundige diensten en de politie samen ten behoeve van de hulpverlening aan de burger. Ook het optreden van gemeentelijke en andere diensten in samenwerking met de hulpverleningsdiensten ingeval van een ramp of crisis wordt geregeld. De veiligheidsregio moet over de middelen beschikken om zware ongevallen, branden, rampen en crises waar mogelijk te voorkomen. Mochten deze zich onverhoopt toch voordoen dan moet de veiligheidsregio professioneel en slagvaardig kunnen optreden en burgers een goede nazorg kunnen garanderen. Hiertoe werken de hulpverleningsdiensten en andere betrokken organisaties nauw samen en worden de krachten gebundeld op regionaal niveau. Binnen de veiligheidsregio worden de bestuurlijke afwegingen gemaakt en beslissingen genomen ten aanzien van de voorbereiding op en de bestrijding van zware ongevallen, branden, rampen en crises.

De rampen in de achter ons liggende jaren hebben in brede kring de bewustwording gebracht dat we risico's die tot een ramp kunnen leiden, zichtbaar moeten maken. Alleen dan kunnen we ze voorkomen of beperken. Bovendien hebben de gebeurtenissen de noodzaak van een perfecte samenwerking tussen de hulpverlenende operationele diensten op het 'uur U' laten zien. Alleen zo kunnen we het belang van de bevolking dienen: die moet weten dat een goed geoliede, voor haar taak berekende hulpverleningsorganisatie 24 uur per dag paraat is. Het gevoel van veiligheid bepaalt in grote mate de leefbaarheid.

Twente is één van de 25 te vormen veiligheidsregio's in Nederland die het kader vormen voor de optimalisering van de samenwerking tussen de operationele diensten.

Door het veiligheidsberaad is in 2007 besloten de definitieve besluitvorming over de Wet op de Veiligheidsregio's en de Politiewet door het parlement af te wachten alvorens in bestuurlijk-organisatorische zin nadere invulling te geven aan de veiligheidsregio in Twente. Los daarvan wordt langs de inhoudelijke lijn doorgedaan met activiteiten die bijdragen aan een grotere veiligheid in de regio Twente en die rendement opleveren in efficiënt beheer. De uitwerking van voorstellen ten behoeve van een verdere versterking van de gemeentelijke kolom vloeit daaruit voort.

Daarnaast wordt inzichtelijk gemaakt welke voordelen voor de gemeenten te behalen zijn door middel van onder andere gezamenlijk inkoop en beheer en het opzetten van een gezamenlijk Management Development traject voor de brandweer in Twente. Wat betreft de versterking van de multidisciplinaire samenwerking wordt bezien of en op welke wijze enkele speerpuntprojecten kunnen worden geïnitieerd waarmee direct aantoonbaar voordeel behaald kan worden.

De implementatie van de resultaten van bovengenoemde activiteiten/projecten vindt – na besluitvorming daarover – in 2008 en volgende jaren plaats. Over de concrete uitwerking daarvan zullen separaat voorstellen aan het bestuur worden voorgelegd. Bestuurlijke besluitvorming over regionalisering van beheer zal medio 2008 plaatsvinden.

6.2 Toelichting op het programma

Het programma Veiligheid richt zich op een drietal resultaatgebieden, die parallel lopen aan de schakels van de Veiligheidsketen:

Risicobeheersing

Met risicobeheersing wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het (repressief) beheersbaar maken van (fysieke) veiligheidsrisico's in Twente. Daartoe worden de risico's eerst geïnventariseerd en beoordeeld vanuit het perspectief van de geneeskundige hulpverlening én de brandweer. Vervolgens komt aan de orde welke vorm van beheersing de beste is: pro-actieve maatregelen, preventie, oefenen, planvorming of een combinatie daarvan. Bij toepassing van de diverse beheersmaatregelen liggen er relaties met andere subprogramma's.

Preparatie

De schakel Preparatie bereidt de repressieve diensten van zowel brandweer als geneeskundige hulpverlening voor op grootschalig en bijzonder optreden. Dit gebeurt door uitwerking van procedures, incidentbestrijdingsplannen en de voorbereiding van nazorg als laatste schakel uit de veiligheidsketen, opleiding, training en oefening van de hulpverleners en aanschaf, beheer en onderhoud van het benodigde materieel.

Informatie

De gemeenschappelijke meldkamer levert tijdens kleine en grote hulpaanvragen informatie aan voor de hulpverleningsdiensten. Dat maakt dit dynamische centrum tot één van de 'aders' van brandweer, politie en ambulancedienst. De activiteiten voor de brandweer vallen onder de verantwoordelijkheid van het Team Informatie. Zijn medewerkers zorgen onder andere voor inzet van middelen, de coördinatie daarvan en de verbindingen die op de plaats van het incident nodig zijn.

Wat willen we bereiken?

6.2.1 Maatschappelijk effect

De missie van de hulpverleningsdienst luidt: Samen veilig in Twente. In deze vier woorden komt ook het maatschappelijk effect tot uitdrukking. We willen zorgen voor een goede uitvoering van alle activiteiten binnen de verantwoordelijkheid van de veiligheidsketen, om zo het maatschappelijk vertrouwen in de (mate van) veiligheid in Twente te verhogen.

6.2.2 Speerpunten

Speerpunt	Toelichting
01. Vormgeving Veiligheidsregio Twente.	Afhankelijk van besluitvorming in de Tweede Kamer zal ook in Twente Wet en Besluit Veiligheidsregio's een regionale vertaling dienen te krijgen. De conceptwet ligt op dit moment ter vaststelling in de Tweede Kamer. Volgens planning zal de wet met ingang van 1 januari 2009 in werking treden.
02. Regionaal Management Development (RMD)	RMD in Twente moet leiden tot versterking van de kwantiteit en kwaliteit van de brandweer in Twente. Brandweer Twente streeft naar een actieve en professionele positie op de arbeidsmarkt en wil onderlinge concurrentie binnen de regio voorkomen bij het werven van medewerkers. Er ontstaat een betere samenwerking tussen de lokale en regionale brandweer en door het opstarten van MD-trajecten in de regio is de kennis op het gebied van MD-beleid gebundeld. De inzetbaarheid en ontwikkeling van medewerkers wordt door de regiobrede aanpak eveneens vergroot. Tevens is in het beleid en de uitwerking daarvan het Competentie gericht Opleiden van Officieren (COO) meegenomen.

Speerpunt	Toelichting
03. Risicoprofiel & -communicatie	Actualiseren en communiceren van het Twentse risicobeeld. Het betreft met name een verbreding van klassieke rampen naar moderne crisis (bijvoorbeeld vitale infrastructuur) en het anticiperen op de eisen uit de Wet Veiligheidsregio's.
04. Professionalisering Risicobeheersing	De notitie 'Lonink', waarin het Twentse pro-actieve preventiebeleid is beschreven is toe aan een evaluatie en herijking. Het opstellen van een nieuwe visie op risicobeheersing is in 2008 afgerond. 2009 zal in het teken staan van de implementatie van het actieplan.
05. Opstellen coördinatieplan vaarwegen	Twente is momenteel niet multidisciplinair geprepareerd op incidenten op vaarwegen
06. Implementeren landelijk model crisisplan	Conform de Wet op de Veiligheidsregio's dienen de regio's te beschikken over een crisisplan
07. Actualisatie GHOR-planvorming	De procesplannen van de GHOR dienen te worden geactualiseerd
08. Professionalisering instructeurs	De opleiding van brandweerinstructeur wordt gewijzigd en dit is de aanleiding om een kwaliteitsslag ten aanzien van de structuur en totale capaciteit door te voeren.
09. Versterken operationele GHOR	Het op sterkte brengen van de operationele functies (o.a. HSGHOR en OVDG) binnen de GHOR middels selectie en opleidingen.
10. Project gemeentelijke processen	Het project gemeentelijke processen is gericht op het beschrijven van de gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie inclusief de wijze van monodisciplinaire opschaling. Uiteindelijk dient de gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie, de benodigde kwaliteit en capaciteit verbeterd te zijn.
11. Gezamenlijk Inkoop en Beheer	Conform besluitvorming zal in 2009 nadere uitwerking plaatsvinden.

Wat doen we ervoor?

6.2.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten	Activiteiten / projecten
01. Vormgeving Veiligheidsregio Twente.	<ul style="list-style-type: none"> • oprichten openbaar lichaam -VR- door middel van aparte gemeenschappelijke regeling • vormen van AB, DB en voorzitter • facultatief : instellen (bestuurs)commissies • benoemen secretaris/directeur VR, directeur GHOR, Regionaal Commandant Brandweer • ontvlechten Hulpverleningsdienst uit Regio Twente, mede afhankelijk te kiezen scenario (financieel/personeel technisch)
02. Regionaal Management Development (RMD)	<ul style="list-style-type: none"> • Werving & Selectie: voortzetting gezamenlijke wervingscampagne. Vanuit de RMD-bak zijn inmiddels 5 kandidaten voorgedragen voor een vacature, waarvan er 4 zijn aangenomen en 1 traject nog loopt.

Speerpunten		Activiteiten / projecten
		<ul style="list-style-type: none"> • Competentie gericht Opleiden van Officieren <ul style="list-style-type: none"> - Advisering aan de voorkant (welke opleiding is geschikt) en het zoeken van een leerwerkplek en begeleider. T - Procesbegeleiding tijdens de leergang door middel van een startgesprek, minimaal 1 voortgangsgesprek en een evaluatiegesprek. - Afspraken maken over de betrokkenheid van de direct leidinggevende. - De professionalisering van de leerwerkplek-begeleiders verder vormgegeven via de ontwikkeltrajecten vanuit het MD. • Management Development <ul style="list-style-type: none"> - Voeren van een intakegesprek en advisering MD-ontwikkeltraject - Verdere uitwerking MD-procedure - Opzetten van een gezamenlijk ontwikkelprogramma (lunchbijeenkomsten, intervisie, sprekers e.d.) - Uitgeven van een nieuwsbrief (minimaal 6 keer per jaar) over de voortgang
03.	Risicoprofiel & - communicatie	Opzetten verbreed risicoprofiel en uitvoeren bijbehorende risicocommunicatie
04.	Professionalisering Risicobeheersing	Acties uit het (nog vast te stellen) actieplan
05.	Opstellen coördinatieplan vaarwegen	Instellen werkgroep
06.	Implementeren landelijk model crisisplan	Instellen werkgroep
07.	Actualisatie GHOR-planvorming	Instellen werkgroep
08.	Professionalisering instructeurs	Opleiden en Bijscholen van instructeurs
09.	Versterken operationele GHOR	Selecteren en Opleiden OVDG en HSGOR
10.	Project gemeentelijke processen	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheidsregio i.o. <ul style="list-style-type: none"> ○ Regionaal crisisplan; ○ Gemeentelijke kolom in het regionaal beleidsplan. • Opschaling; • Alarmering; • Beschikbaarheid gemeentelijk personeel; • Opleiden, trainen en oefenen.
11.	Gezamenlijke Inkoop en beheer brandweer	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke inkoop bluskleding, handschoenen, helmen en laarzen, OvD voertuigen en warmtebeeldcamera's • Vaststelling ontwerpplan organisatie Inkoop en beheer (bestuurlijk) • Opstellen implementatieplan Organisatie inkoop en beheer

6.2.4 Kernindicatoren

Speerpunt		Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01.	Vormgeving Veiligheidsregio Twente.	Gemeenschappelijke regeling Bestuurlijke organisatie	Concept Concept	Formalisering Formalisering
02.	Regionaal Management Development (RMD)	Invulling vacatures RMD % intake MD-kandidaten Vacaturebank MD-kandidaten Diversiteit Brandweer Twente	4 30% Geen Geen afsprakenkader	5 91% 1 (centraal) Geformaliseerd afsprakenkader
03.	Risicoprofiel & - communicatie	Risicoprofiel	Maatramp	Verbreed risicoprofiel Communicatie
04.	Professionalisering Risicobeheersing	Actieplan		Realisatie actieplan
05.	Opstellen coördinatieplan vaarwegen	coördinatieplan	geen	Realisatie coördinatieplan vaarwegen
06.	Implementeren landelijk model crisisplan	Status invoering landelijk model	geen	Volledige implementatie
07.	Actualisatie GHOR-planvorming	Status procesplannen	Procesplan POG in concept gereed Procesplan PSHOR vastgesteld in 2005. Procesplan Somatisch vastgesteld in 2004.	Geformaliseerd
08.	Professionalisering instructeurs	Opleiden instructeurs Bijscholen instructeurs	0 0	6 80
09.	Versterken operationele GHOR	OVDG HSGHOR	0 2	4 2
10.	Project gemeentelijke processen	Plan van aanpak		Realisatie plan van aanpak
11.	Gezamenlijke inkoop en beheer	Vaststellen ontwerpplan Gereedmaken implementatieplan Uitvoeren gezamenlijke inkoop 6 goederen	Gereed Nog niet gestart Project gestart	Vastgesteld Gereed ter vaststelling 6 gereed

Wat gaat het kosten?

6.3 Overzicht van baten en lasten

Programma Veiligheid	2009	2008	Vershil
Totaal lasten	€ 8.423.428,-	€ 7.818.294,-	€ 605.134,-
Totaal baten	€ 3.036.877,-	€ 3.036.877,-	€ 0,-
Saldo	€ 5.386.551,-	€ 4.781.416,-	€ 605.134,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

7 Service & Samenwerking

Domein	: Service & Samenwerking
Programma's	: Service & Samenwerking
Portefeuillehouders	: de heer drs. J. Westendorp
Programmamanager	: mw. dr. A. Traag

7.1 Inleiding

Service en Samenwerking is een overkoepelend programma dat dwars door de andere programma's heenloopt. Het raakt de overige programma's waar het gaat om samenwerking met en service aan de Twentse gemeenten. Samenwerken met de klant, resultaatgericht werken en zoeken naar samenhang zijn fundamenteel voor de vernieuwde organisatie en dus ook voor het programma Service en Samenwerking. De focus ligt op versteviging van de dienstverlening zowel naar onze interne als naar onze externe klanten.

7.2 Toelichting op het programma

Leveren van kwalitatief goede dienstverlening aan en advisering en ondersteuning van het bestuur en de domeinen zijn sleutelbegrippen in het programma service en samenwerking. De centrale noties klantgericht, resultaatgericht en innovatie vormen de leidraad voor de activiteiten binnen het programma service en samenwerking.

Daarnaast zijn diverse werkzaamheden binnen het programma service en samenwerking gericht op het ondersteunen van de participatie van de regio-organisatie in diverse samenwerkingsprojecten met gemeenten op het gebied van bedrijfsvoering. Daarbij wil de regio-organisatie ook inspirator zijn voor samenwerkingsinitiatieven op het gebied van bedrijfsvoering en deze faciliteren, met als doel een innovatieve, efficiënte en toekomstproof bedrijfsvoering.

Voortbordurend op de Agenda van Twente, het meerjarig investeringsprogramma voor Twente, is er een Internationale Agenda ontwikkeld. Richt de Agenda van Twente zich primair op Nederland, de Internationale Agenda heeft haar focus gericht op Europa. Deze draagt ertoe bij dat Twente in 2020 bekend staat als een internationaal toonaangevende kennisregio in een grensoverschrijdende omgeving en behoort tot de Europese topregio's op het gebied van innovatie en technologie. De regio-organisatie ondersteunt de uitvoering van deze Internationale Agenda.

7.2.1 Maatschappelijke effect

Optimalisering van het resultaat en de kwaliteit van de inspanningen van de Twentse gemeenten.

7.2.2 Speerpunten

Speerpunt	Toelichting
01. Verbetering service en samenwerking	Betere service en efficiency (en minder kwetsbaarheid) voor de regio-organisatie door samenwerking met gemeenten op terrein van bedrijfsvoering
02. Invoering strategisch HRM-beleid.	
03. Pijler Kwaliteit	Verstevigen kwaliteitshandelen door organisatiebreed werken volgens Plan Do Check Act (verbeter) cyclus
04. Pijler Internationaal	Twente is in 2020 een internationaal toonaangevende kennisregio en behoort tot de Europese topregio's op gebied van innovatie en technologie.

7.2.3 Projecten / activiteiten

Speerpunten	Activiteiten / projecten
01. Verbetering service en samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> Aansluiting van gemeenten bij het Rekencentrum van Regio Twente en gemeente Enschede intensivering samenwerking op ICT-gebied NT-gemeenten en Regio Twente en mogelijke andere gemeenten in Twente Starten 5^e traineeproject in NT-gemeenten en Regio Twente Mogelijk uitbreiding traineeproject voor meer gemeenten in Twente Verdere professionalisering van de gezamenlijke inkoop in de NT-gemeenten en Regio Twente Mogelijk uitbreiding van het aantal deelnemers (gemeenten en mogelijk Waterschap) aan de gezamenlijk inkoop. Vorbereiden van de aansluiting van andere gemeenten in Twente bij het gezamenlijk belastingkantoor van Enschede-Hengelo-Borne Samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van P&O onderzoeken (w.o. salarisadministratie).
02. Invoering strategisch HRM-beleid.	<ul style="list-style-type: none"> Uitrollen competentie management voor alle medewerkers invoeren integraal management voor alle leidinggevenden investeren in regiobrede opleiding en coaching gericht op samenwerken met de klant en resultaatgericht werken
03. Pijler Kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> doorontwikkelen en verder uitrollen en implementeren van kwaliteitsmanagementsysteem binnen de gehele regio-organisatie
04. Pijler Internationaal	<ul style="list-style-type: none"> Twente internationaal als kennis- innovatie en technologieregio profileren en positioneren Faciliteren (in kennis, netwerken, geld, beleidsbeïnvloeding) van projecten uit de Agenda van Twente Internationale oriëntatie in Twente vergroten.

7.2.4 Kernindicatoren

Speerpunt		Indicator	Huidig niveau (2007)	Ambitieniveau (2009)
01.	Verbetering service en samenwerking	<p>Opening Belastingkantoor</p> <p>Haalbaarheidsonderzoeken Uitbreiding Rekencentrum</p> <p>Uitbreiding ICT-projecten</p> <p>Werving en benoeming trainees</p> <p>Contractmanagement; aanbestedingskalender; inkoopautomatisering; Meer organisaties doen mee;</p> <p>Haalbaarheids-onderzoek gezamenlijke P&O</p>	<p>Haalbaarheidsonderzoek afgerond</p> <p>Inventarisatie belangstelling</p> <p>Enschede + Regio-organisatie</p> <p>14 trainees gestart</p> <p>Module contractmanagement geïmplementeerd 5 NT-gemeenten en regio-organisatie</p> <p>Samenwerking inrichting salarisadministratie</p>	<p>Daadwerkelijke start</p> <p>Afgeronde haalbaarheidsonderzoeken en start implementatie</p> <p>Aansluiting meerdere gemeenten</p> <p>Laatste jaar huidige trainees; start nieuwe groep</p> <p>Contractmanagement; planning aanbesteden; implementatie inkoopautomatisering;</p> <p>Geïnteresseerde andere organisaties</p>
02.	Invoering strategisch HRM-beleid.		Competentieprofielen voor leidinggevenden deels invoeren klant- en resultaatgericht werken	Competentieprofielen voor alle medewerkers Ingevoerd integraal management Meer klant- en resultaatgericht werken Monitoring via klantenpanels en evaluatieonderzoek 2 ^e helft 2008
03.	Pijler Kwaliteit		HVD gecertificeerd	HVD gecertificeerd GGD gecertificeerd Werkprocessen beschreven voor alle domeinen kwaliteitsparagraaf in verantwoording
04.	Pijler Internationaal	<p>Brusselse relevante contacten</p> <p>Verkregen Europese subsidies</p> <p>Deelname Europese bijeenkomsten</p>	<p>Lobbykantoor Brussel</p> <p>Deelname Europese programma's</p> <p>Deelname Open Days</p> <p>Deelname Eurocities</p> <p>Deelname MONT</p>	<p>Lobbykantoor continueren</p> <p>Opbouwen netwerk voor Twente in Brussel</p> <p>Ontwikkelen masterclass Europa</p> <p>Gerichte lobbydossiers uitwerken</p> <p>Open Days deelname Eurocities deelname</p> <p>Vervolg MONT-mapping</p>

Wat gaat het kosten?

7.3 Overzicht van lasten en baten

Programma Service en Samenwerking	2009	2008	Vershil
Totaal lasten	€ 2.680.888,-	€ 2.711.428,-	- € 30.540,-
Totaal baten	€ 1.302.395,-	€ 1.147.958,-	€ 154.437,-
Saldo	€ 1.378.493,-	€ 1.563.470,-	- € 184.977,-

Betreft de som van lasten en baten op product / projectniveau

8. Paragrafen

De begroting bevat de volgende paragrafen:

1. **Weerstandsvermogen**
2. **Onderhoud kapitaalgoederen**
3. **Bedrijfsvoering**
4. **Verbonden partijen**
5. **Financiering**
6. **Rechtmatigheid**

Evenals voor de voorgaande jaren heeft de regio raad voor het begrotingsjaar 2009 kaders vastgesteld om zijn controlerende taak uit te kunnen voeren.

Deze paragrafen vormen gezamenlijk dat instrument. Ze geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting vanuit een bepaald perspectief. Het gaat hierbij om onderdelen die betrekking hebben op de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze aspecten kunnen grote financiële gevolgen hebben en daardoor de realisatie van de programma's beïnvloeden.

Ook in deze begroting wordt weer een paragraaf gewijd aan de uitvoering van rechtmatigheid.

8.1 Weerstandsvermogen

Deze paragraaf omvat zowel het weerstandsvermogen als een inschatting van risico's die daarmee moeten worden afgedekt. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Al afgedekte risico's hebben geen invloed op het weerstandsvermogen.

Hieruit volgt dat het weerstandsvermogen bestaat uit alle middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te dekken. Dat laat ook zien hoe robuust de begroting van Regio Twente wel of niet is, omdat de weerstandscapaciteit dient om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. We maken hierbij onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

8.1.1 Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves die als buffer dienen voor de opvang van onvoorziene incidentele kosten. Ook geoormerkte reserves waarover de regio raad het primaat heeft – waarvan ze de bestemming kan veranderen zonder dat hieruit een restitutieverplichting voortvloeit – rekenen we hiertoe.

Voorzieningen en reserves die worden aangehouden vanwege de vertraagde doorbetaling van externe financieringsmiddelen zoals rijkssubsidies en die aan een (rijks)regeling en toezicht onderworpen zijn, vallen niet onder de vrij besteedbare of aanwendbare reserveruimte, omdat alternatieve aanwending hiervan wel een restitutieverplichting met zich mee brengt.

Hier volstaan we met de mededeling dat de Algemene Reserve als vrij beschikbaar weerstandsvermogen in de jaarrekening 2007 per 31 december een omvang heeft van € 627.861,- voor resultaatbestemming. Bij besluit van 4 juli 2001 heeft de regio raad aan de Algemene Reserve een maximum gesteld van € 1,13 per inwoner, wat neerkomt op ca. € 698.000,- bij 617.700 inwoners. Deze reserve heeft geen specifieke bestemming, zodat het saldo vrij besteedbaar is voor incidentele doeleinden.

De algemene reserve is in 2005 gesplitst in een algemeen deel en egaliseringsreserves per programma (sector). De verdeling hiervan in de jaarrekening 2007 is als volgt (bron jaarrekening 31-12-2007 voor resultaatbestemming):

Algemene reservemiddelen

domein	beschikbaar bedrag
Algemene reserve	€ 249.532,-
Egalisatiereserve Leefomgeving	€ 45.635,-
Egalisatiereserve Gezondheid	€ 136.739,-
Egalisatiereserve Veiligheid	€ 195.955,-
Totaal algemene reservemiddelen	€ 627.861,-

Het maximum van € 1,13 per inwoner voor het totaal van de algemene- en egalisatiereserves blijft hierbij van kracht.

Bestemmingsreserves en voorzieningen hebben een specifieke doelstelling en zijn naar in het BBV aangegeven normen gerubriceerd. Ook is per reserve /voorziening een format aangelegd waarin de doelstelling, omvang en bestemming zijn vastgelegd.

8.1.2 Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte capaciteit uit hoofde van tarieven, heffingen en bijdragen. Deze kan worden benut om structurele tegenvallers te compenseren, als hiervoor geen andere dekkingmiddelen bestaan.

Onze tarieven zijn overwegend marktconform. Verhoging leidt daarom automatisch tot omzetverlies. Een belangrijke bron van inkomsten is de algemene bijdrage die we van de deelnemende gemeenten ontvangen. De regioraad – dus de gemeenten – bepaalt deze jaarlijks bij de vaststelling van de begroting. In theorie kent deze bijdrage geen grenzen, omdat de kosten van samenwerkingsverbanden voor de gemeentebegroting als verplichte uitgave gelden, ongeacht de omvang. Dit zien we uiteraard niet als vrijbrief om de met gemeenten gemaakte budgettaire afspraken niet na te komen. Daarom levert ook dit dekkingsmiddel in de praktijk geen extra ruimte op. Slechts bij een calamiteit bestaat de mogelijkheid om de algemene bijdrage incidenteel extra te verhogen, maar alleen als de regioraad daartoe besluit.

8.1.3 Risico's

Risico's zijn alleen relevant voor het weerstandsvermogen als ze niet op een andere wijze zijn ondervangen. Daarom maken risico's die zich regelmatig voordoen en vaak vrij goed meetbaar zijn, geen deel uit van deze paragraaf omdat we ze kunnen dekken via verzekeringen of het treffen van voorzieningen. Bij de risico-inventarisatie onderscheiden we bij drie risicocategorieën:

- A. Risico's die de normale bedrijfsvoering te boven gaan. Dit zijn risico's die een gevolg zijn van het takenpakket, maar waarbij het risico hoger is dan vanuit de normale bedrijfsuitoefening.**
- B. Risico's die niet behoren tot de normale bedrijfsvoering.**
- C. Risico's die passen binnen de uitvoering van het normale takenpakket van Regio Twente.**

Hierna volgt een inschatting van de risico's die in de bedrijfsvoering van Regio Twente niet zijn gedekt door voorzieningen en/of verzekeringen.

Ad A. Risico's die de normale bedrijfsvoering te boven gaan.

Titel: C 2000 Programma: Veiligheid	Portefeuillehouder: P.E.J. Den Oudsten	Ambtelijk verantwoordelijk: ing. A. Groos
--	---	--

Omschrijving: De centrale exploitatielasten die verbonden zijn aan het onderhoud en beheer van het landelijke C2000 netwerk worden gedragen door de regio's. Op welk niveau BZK deze kosten verhaalt in 2009 (lokaal of regionaal), is onduidelijk.

Financieel risico: voor het jaar 2009 indicatief € 370.000,-

Ontwikkeling / Aanvullende toelichting: In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhouding van 4 september 2006 (waaraan deelnemen de VNG en de ministers van Financiën en BZK) is overeengekomen om ook in 2007 voor de dekking van de centrale exploitatie € 7,3 mln. (= € 0,47 per inwoner) te lichten uit het gemeentefonds. Gelijktijdig maakt BZK melding van een tekort op de landelijke begroting C2000 (c.a. € 2 mln.). Het begrotingstekort – zo is in hetzelfde overleg besloten – wordt in 2007 aangezuiverd met BDUR-gelden. De regio's zijn dan ook eenmalig gekort op hun doeluitkering. De exploitatiedekking vanaf 2008 en verder is in dit stadium nog niet geregeld en wordt daarom hier als risico vermeld.

Titel: Veiligheidsregio Programma: Veiligheid	Portefeuillehouder: P.E.J. Den Oudsten	Ambtelijk verantwoordelijk: ing. A. Groos
--	---	--

Omschrijving: Ontwikkeling en vormgeving Veiligheidsregio

Financieel risico: € 405.000,-

Ontwikkeling / Aanvullende toelichting: Rond de ontwikkeling van de veiligheidsregio heeft momenteel nog geen bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden. Gevolg hiervan is dat hieromtrent ook nog geen nieuwe beleidsvoornemens kunnen worden opgevoerd. Desondanks tekenen de contouren daarvan zich al wel af, reden waarom wij hiervoor de volgende risico's inschatten en hier opnemen.

- a. Vakbekwaamheid personeel brandweer en GHOR ad € 320.000,-
- b. Landelijk Veiligheidsberaad ad € 40.000,-
- c. Versterking informatievoorziening (MUST) ad € 45.000,-

Het risico onder a, vakbekwaamheid personeel, wordt ingegeven door de verwachte toekomstige kwaliteitseisen die bij AMvB aan het personeel worden gesteld. Het gaat hierbij om competenties als kennis, vaardigheden en houding en de kosten die er mee gemoeid zijn om het huidige personeel op dat vereiste niveau te brengen.

Het risico onder b, Landelijk Veiligheidsberaad vloeit voort uit de verplichting om als veiligheidsregio door onderling overleg de effectiviteit en doelmatigheid van de veiligheidszorg te bevorderen. Hierbij moet worden gedacht aan voorbereiding van bestuurlijke besluitvorming, bevorderen van samenwerking tussen veiligheidsregio's, vaststellen van een landelijke multidisciplinaire veiligheidsagenda en afstemmingsoverleg over de bedrijfsvoering.

Het risico onder c, MUST, houdt verband met de ontwikkeling van een Meldkamer Uitwijk Servicecentrum regionale Taakondersteuning (MUST) waarvan naar verwachting in 2009 diensten worden afgenomen. Naar verwachting zijn de kosten € 178.000,- per uitwijklocatie, daarmee omvat ons aandeel daarin vermoedelijk ca. € 44.500,-.

Overigens geldt voor deze risico's dat deze en eventuele andere uit de vorming van de veiligheidsregio voortvloeiende kosten worden betrokken in de bestuurlijke besluitvorming daarover en de budgettaire consequenties daarvan t.z.t. door middel van begrotingswijziging worden afgewikkeld.

Titel: Integratie JGZ 0-19 jaar Programma: Gezondheid	Portefeuillehouder: drs. T.J. Schouten	Ambtelijk verantwoordelijk: drs. Th.N.J. van Rijmenam
--	---	--

Omschrijving: Op landelijk niveau zijn in het kader van de integratie JGZ 0-19 jaar o.a. initiatieven genomen om een elektronisch Kind Dossier (EKD) op te zetten, in te richten en te beheren. Met inachtneming van de daarover genomen besluitvorming wordt door de afdeling JGZ van de GGD in samenwerking met bij dit betrokken partners, hieraan invulling gegeven. De dekking van de daarmee gemoeide kosten moet komen uit een aantal bronnen, t.w. een brede doeluitkering, accessen in de gemeentefondsuitkering deels uit de RSU (Regeling Specifieke Uitkering t.b.v. de Integratie JGZ en 0-19 jaar).

Of en hoe hoeverre alle in dit verband te maken kosten hieruit kunnen worden afgedekt is mede afhankelijk van wat daarover door centrale regelgeving wordt opgelegd, dan wel met betrokken partijen en gemeenten kan worden afgesproken.

Het risico dat niet alle kosten kunnen worden afgedekt is, hoewel reëel, momenteel niet te kwantificeren en wordt daarom p.m. ingeschat.

Financieel risico: p.m.

Ontwikkeling/aanvullende toelichting: De staatssecretaris is van mening dat de invoering van het EKD een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Nochtans hebben de gemeenten hiervoor nog geen structurele dekkingsmiddelen aangewezen. Omdat het hier een opzet van een grootschalig, samenhangend elektronisch registratiesysteem betreft, zal na aanvang het gehele traject doorlopen moeten worden. Over de noodzakelijk kosten en kosten door de gemeenten bij te dragen dekkingsmiddelen wordt nog nader overleg gevoerd.

Acties/beheersing: Afhangelijk van definitieve besluitvorming door de gemeenten.

Ad B. Risico's die niet behoren tot de normale bedrijfsvoering.

Titel: Erfpachten Programma: Leefomgeving	Portefeuillehouder: mw. R. Broeze-van der Kolk	Ambtelijk verantwoordelijk: drs. B.F. Gerard-Heurman
--	---	---

Omschrijving: Risico particulier initiatief (Recreatie en Toerisme).

Financieel risico: € 94.000,- + p.m. erfpacht en € 61.000,- exploitatierechten.

Ontwikkeling: Een gedeelte van de inkomsten van de parken bestaat uit aan particuliere ondernemers in erfpacht uitgegeven gronden, een ander deel uit vergoedingen voor het mogen inrichten van verkooppunten. Het risico bestaat dat de ondernemingen failliet gaan, wat incidenteel leidt tot een verlies van inkomsten tot maximaal de genoemde bedragen. Daarnaast bestaat in geval van overlijden of faillissement van de erfpachter de verplichting om de opstallen over te nemen tegen executiewaarde. Omdat deze periodiek wijzigt en momenteel niet bekend is, wordt dit risico p.m. ingeschat. Omdat de executiewaarde op ca. 80 % van de marktwaarde ligt, is deze theoretische verplichting beduidend lager dan de vermoedelijke opbrengst van de betreffende opstal bij vrije verkoop, daarom wordt hierbij vermoedelijk geen afzonderlijk risico gelopen.

Aanvullende toelichting: Voor de genoemde risico's zijn geen voorziening getroffen.

Acties/beheersing: Actie volgt zodra bekend wordt dat een faillissement dreigt.

Titel: Twence BV Programma: Service & Samenwerking	Portefeuillehouder: mr. drs. B. Koelewijn en drs. J. Westendorp	Ambtelijk verantwoordelijk: dr. J.M.E. Traag
---	--	---

Omschrijving: Twence Afvalverwerking

Financieel risico: € 42.633.000,- maximaal

Ontwikkeling: Voor het verkrijgen van leningen tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden voor de bouw van de AVI door Twence bv, was het noodzakelijk dat Regio Twente zich garant stelde. Hiertoe heeft Regio Twente voor maximaal € 170.000.000,- garantstelling afgegeven. Overigens heeft Twence bv onder deze garantie voor € 163.000.000,- daadwerkelijk geldleningen afgesloten, waarop per 31-12-2007 nog een restantschuld rust van € 42.633.000,- .

Acties/beheersing: zie ook de paragraaf Verbonden Partijen en het onderdeel garantstellingen. .

Titel: Personeel en Organisatie Programma: Service & Samenwerking	Portefeuillehouder: drs. J.D. Westendorp	Ambtelijk verantwoordelijk: dr. J.M.E. Traag
--	---	---

Omschrijving: Herkeuring WAO voormalige werknemers

Financieel risico: p.m.

Ontwikkeling: Door verscherpte wetgeving rond het verstrekken van WAO uitkeringen wordt landelijk een herkeuring van WAO gerechtigden uitgevoerd. Het risico bestaat dat voormalige medewerkers van Regio Twente die een WAO uitkering ontvangen, als gevolg hiervan deze uitkering (gedeeltelijk) verliezen en Regio Twente voor compensatie daarvan wordt aangesproken. De omvang hiervan is afhankelijk van door de keuringsinstantie te stellen keuringseisen en van persoonlijke omstandigheden. De omvang van dit risico kan daarom niet worden geschat.

Acties/beheersing: geen

Titel: Personeel en Organisatie Programma: Leefomgeving	Portefeuillehouder: drs. J.D. Westendorp	Ambtelijk verantwoordelijk: dr. J.M.E. Traag
--	---	---

Omschrijving: Terugkeergarantie voormalig personeelslid

Financieel risico: €132.000,-

Ontwikkeling: Enige jaren geleden is de voormalig directeur/secretaris van Netwerkstad benoemd tot wethouder in een van de Twentse gemeenten. Als gevolg daarvan is het dienstverband met hem beëindigd, onder voorwaarde dat een terugkeergarantie van toepassing is zodra deze politieke eindigt.

Acties/beheersing: geen.

Ad C. Risico's die passen bij de uitvoering van het normale takenpakket.

Titel: ICT Programma: Service en Samenwerking	Portefeuillehouder: drs. J.D. Westendorp	Ambtelijk verantwoordelijk: dr. J.M.E. Traag
--	---	---

Omschrijving: Gebruik van geautomatiseerde systemen (met uitzondering van die van de Gemeenschappelijke Meldkamer Twente).

Financieel risico: P.M.

Ontwikkeling: Dit betreft het risico dat ontstaat door langdurige uitval van geautomatiseerde systemen als gevolg van een calamiteit. Voor het beheer van data zijn afdoende veiligheidsmaatregelen getroffen, zodat het risico zich beperkt tot de periode die nodig is om voldoende vervangende apparatuur in gebruik te kunnen nemen en de in deze periode gederfde arbeidstijd en productiviteit.

Acties/beheersing: Dit risico wordt in het samenwerkingsverband met de gemeente Enschede afdoende gemanaged.

Titel: tarieftaken Programma: Gezondheid	Portefeuillehouder: drs. T.J. Schouten	Ambtelijk verantwoordelijk: drs. Th.N.J. van Rijmenam
---	---	--

Omschrijving: De kosten van activiteiten in het kader van reizigersvaccinaties, logopedie, forensische geneeskunde en hygiënebegeleiding kindercentra worden gedekt uit tarieven. Met uitzondering van reizigersadvisering bieden we deze activiteiten op contractbasis aan. Het risico bestaat dat contracten op enig moment niet meer worden verlengd. Reizigersadvisering en logopedie bieden we aan op een vrije markt met concurrentie. Hier lopen we een exploitatierisico ten aanzien van het ingeschatte te behalen financiële resultaat.

Financieel risico:

- Logopedie, omzet € 234.000,- (2 contracten)
- Forensische geneeskunde, 1 contract met regiopolitie ad € 365.000,-
- Kindercentra omzet € 240.000,-
- Reizigersadvisering, omzet € 882.000,-

Acties/beheersing: Goede contacten onderhouden met de contractpartners over prestatieniveau en kwaliteit en inzake reizigersadvisering de marktontwikkelingen en behaalde resultaten nauwlettend volgen. Bij omzetverlies zal tot kostenbesparing worden overgegaan.

Titel: parkeergelden Programma: Leefomgeving	Portefeuillehouder: mw. R. Broeze-van der Kolk	Ambtelijk verantwoordelijk: drs. B.F. Gerard-Heurman
---	---	---

Omschrijving: De exploitatiekosten van de recreatieparken worden gedeeltelijk gedekt uit inkomsten van parkeergelden. De omvang hiervan is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Voor dit risico is weliswaar een egaliseriereserve gevormd, maar deze vertoont vanwege tegenvallende inkomsten in 2006 een negatief saldo. Dit risico wordt budgettair geschat op basis van het resultaat in 2006.

Financieel risico: € 10.000,-

Ontwikkeling: Afhankelijk van te realiseren exploitatieresultaten in relatie tot weersomstandigheden.

Acties/beheersing: De egaliseriereserve wordt weer op peil gebracht.

8.2 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf beschrijven we het beleidskader voor het onderhoud van kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen worden onderscheiden in vaste en vlottende activa, die als bezittingen op de balans staan en waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. In het kader van deze paragraaf gaat het om de vaste activa, zoals bedrijfsgebouwen, recreatieparken en fietspaden. Ze onderscheiden zich doordat ze voor hun instandhouding en verbetering in de exploitatiebegroting structureel een substantieel beslag op middelen leggen. Dit geldt niet voor de financiële activa en de bedrijfsmiddelen (vlottende activa) omdat die regelmatig worden vervangen.

De kapitaalgoederen waarover we hier spreken, betreffen de programma's Veiligheid en Leefomgeving.

De beoogde kwaliteit en het onderhoud daarvan bepalen het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten.

Bedrijfsgebouwen

Regio Twente heeft geen bedrijfsgebouwen in volledig eigendom.

Wel is Regio Twente gedeeltelijk eigenaar van het pand aan de Demmersweg in Hengelo waarin een stallingruimte is ondergebracht en de gemeenschappelijke meldkamer is gehuisvest. Het pand is mede eigendom van Ambulance Oost en het onderhoud berust bij een Vereniging van Eigenaren waarin we participeren (zie ook de paragraaf Verbonden Partijen). Daarnaast hebben we nog een aantal beheerderswoningen in eigendom, die worden verhuurd aan de beheerders van de parken. Het (groot) onderhoud aan deze panden is mede opgenomen in de onderhoudsprogramma's van de parken.

Gezien deze omstandigheden wordt voor de bedrijfspanden geen beleidskader voor groot onderhoud vastgesteld en kan eventueel worden volstaan met het treffen van een beperkte voorziening voor klein onderhoud.

Gemeenschappelijke Meldkamer

In januari 2004 werd de Gemeenschappelijke Meldkamer Twente, gevestigd aan het pand Demmersweg, operationeel. De projecten die gezamenlijk hebben geleid tot de oplevering van de gecoloeerde Meldkamer zijn afgerond. Wel dient het project C2000 nog financieel te worden afgewikkeld.

In totaal is voor ca. 4,6 mln. geïnvesteerd in de nieuwe meldkamer. De uitgaven omvatten hoofdzakelijk de verbouwing van het bestaande pand en meldkamertechniek. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten komen mede voor rekening van 3 betrokken partijen; Regio Twente, de Politie Twente en Ambulance Oost.

Ten aanzien van de investeringen in de huisvesting (ca. 80 % van de totale investering) gelden voor de betrokken partijen de volgende kostenverhoudingen: Politie 50 %, Regio Twente (HVD) 35 % en Ambulance Oost 15 %. Voor de verdeling van de kosten van de technische infrastructuur (ca. 20 % van de totale investering) wordt de volgende verdeelsleutel gehanteerd: Politie 50 %, Regio Twente (HVD) 25 % en Ambulance Oost 25 %.

Het investeringsgedeelte dat voor rekening van Regio Twente komt, is op basis van deze verdeelsleutels opgenomen in de staat van activa.

Voor het beheer, instandhouding en onderhoud van de gemeenschappelijke meldkamer is op 1 januari 2005 een beheersstichting in het leven geroepen.

Zowel de kapitaallasten als de exploitatielasten (o.a. het groot onderhoud) zijn in 2005 binnen de daarvoor tussen partijen afgesproken richtinggevende kostenramingen gebleven.

De begroting voor 2009 is op deze verhoudingen afgestemd.

Recreatieparken

De sector Recreatie en Toerisme beheert namens de gemeenten de recreatieparken Het Hulsbeek (Oldenzaal), Het Rutbeek (Enschede), Het Lageveld (Wierden) en Het Arboretum Poort-Bulten (Lutte, Losser). Voor het beleidskader verwijzen we naar de programmabegroting Vrije Tijd.

Deze parken omvatten overeenkomstig de jaarrekening per 31 december 2007 het volgende geïnvesteerd vermogen en boekwaarden:

Kapitaalgoed	Investering 31-12-2007	Boekwaarde 31-12-2007
Arboretum	€ 177.523,56	€ 9.826,49
Hulsbeek	€ 1.086.658,82	€ 500.053,11
Rutbeek	€ 766.076,43	€ 214.626,96
Lageveld	€ 470.384,60	€ 4.864,69

Dit overzicht leert dat de oorspronkelijke investeringen inmiddels voor het overgrote gedeelte zijn afgeschreven. De boekwaarden vertegenwoordigen de balanswaarde van deze kapitaalgoederen. In hoeverre hier sprake is van stille reserves valt moeilijk aan te geven. Indien serieus sprake is van verkoop van de recreatieparken zal nader onderzoek worden verricht door taxaties. De verwachting hierbij is dat de waarde in het economische verkeer hoger ligt dan de boekwaarden van deze kapitaalgoederen. Voor (groot)onderhoud en instandhouding zijn in de lopende begroting kapitaallasten opgenomen, evenals stelposten (reserveringen) ten behoeve van groot onderhoud. Daarnaast wordt een voorziening in stand gehouden voor vervangings- en vernieuwingsinvesteringen. De gekozen afschrijvingstermijnen en het in de begroting gehanteerde percentage voor renteomslag (zie de staat van vaste activa) bepalen de omvang van de kapitaallasten. Jaarlijks stelt het sectormanagement de omvang van het groot onderhoudsprogramma vast. Dit varieert van jaar tot jaar.

Voor afdekking van de kosten van groot onderhoud zijn de volgende voorzieningen beschikbaar (saldi per 31 december, jaarrekening 2007):

Arboretum	€ 52.426,74
Hulsbeek	€ 389.141,38
Rutbeek	€ 291.807,07
Lageveld	€ 128.134,06

Jaarlijks wordt in de begroting een dotatie gedaan aan deze specifieke onderhoudsvoorziening. We baseren deze op een meerjarige prognose van het op per park uit te voeren groot onderhoud. De daadwerkelijke kosten worden afgestemd op de jaarlijkse dotatie, zodat het nominale niveau van deze voorzieningen zoveel mogelijk in stand blijft.

Meerjarig overzicht

Ter informatie volgt hier een meerjarig overzicht van onttrekkingen aan genoemde voorzieningen.

Jaar	Het Hulsbeek	Het Rutbeek	Het Lageveld	Status
2001	€ 52.815,-	€ 36.528,-		vastgesteld
2002	€ 60.700,-	€ 44.590,-	€ 16.350,-	vastgesteld
2003	€ 73.909,-	€ 75.950,-	€ 64.706,-	vastgesteld
2004	€ 35.858,-	€ 72.572,-	€ 8.003,-	vastgesteld
2005	€ 33.280,-	€ 19.119,-	€ 5.671,-	vastgesteld
2006	€ 63.622,-	€ 35.374,-	€ 5.466,-	vastgesteld
2007	€ 33.433,-	€ 53.413,-	€ 17.002,-	voorstel
2008	€ 59.990,-	€ 59.840,-	€ 17.000,-	Prognose
2009	€ 59.990,-	€ 59.840,-	€ 17.000,-	Prognose

We werken momenteel aan een gestructureerd meerjarenonderhoudsplan met een meerjarige visie op het te plegen groot onderhoud en een raming van de daaruit voortvloeiende kosten. Tot slot is er voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen nog de voorziening voor vervangings- en vernieuwingsinvesteringen. Deze wordt jaarlijks gevoed met, of aangewend voor, de afdekking van het exploitatieresultaat van de sector R & T. Dit betekent dat de omvang van het jaarlijks uit te voeren groot onderhoud mede afhangt van het exploitatieresultaat van het voorafgaande jaar. Deze voorziening omvat zowel de recreatieparken, het arboretum als de fietspaden en heeft in de jaarrekening 2007 per 31 december een saldo van € 284.512,-.

De bestuurscommissie stelt jaarlijks de noodzakelijk geachte vervangings- en vernieuwingsinvesteringen vast. Geaccordeerde investeringen komen ten laste van deze voorziening.

Fietspaden

Aan het groot onderhoud van het kapitaalgoed fietspaden ligt nog geen meerjarenonderhoudsplan ten grondslag. Wel wordt jaarlijks in de begroting een dotatie aan de voorziening groot onderhoud (van € 31.200,- in 2009) gedaan; de voorziening had in de jaarrekening 2007 per 31 december een omvang van € 246.084,-.

Het management meldt ook hier, net als bij de recreatieparken, de in uitvoering te nemen groot onderhoudsprojecten aan. Financiering vindt plaats vanuit de voorziening. Om in de toekomst meer structuur te kunnen aanbrengen, is een meerjarenonderhoudsprogramma in voorbereiding.

Daarnaast kan voor vernieuwings- en vervangingsinvesteringen een beroep worden gedaan op een gedeelte van de desbetreffende reserve (zie hiervoor).

8.3 Bedrijfsvoering

Binnen Regio Twente vormt integraal management het uitgangspunt in de sturingsfilosofie. Focus op resultaten in plaats van budgetten moet dit jaar verder ingevuld worden. De functieprofielen die momenteel worden ontwikkeld met inzicht in resultaatgebieden en competenties zijn hierbij een eerste stap. Inmiddels zijn de functieprofielen voor leidinggevenden gereed, na de zomer starten we met de functieprofielen voor de overige medewerkers.

De bedrijfsvoeringsfilosofie binnen Regio Twente is gebaseerd op twee fundamenten: focus op samenwerken met de klant en in de ondersteuning/advisering aan de klant (c.q. management als interne klant en gemeenten als externe klant) samenhang bieden tussen de verschillende disciplines van bedrijfsvoering.

Nieuw element hierin is dat naast het lijnmanagement ook wordt gewerkt met programma- en projectsturing. Dit betekent dat binnen de bedrijfsvoering meerdere functionarissen verschillende verantwoordelijkheden zullen dragen. Hoe dit t.a.v. het programma- en productmanagement wordt ingevuld, is momenteel nog niet bekend. Binnen de nieuwe organisatiestructuur worden nieuwe afspraken gemaakt met de (interne) afnemers van de door B&B geleverde prestaties en de beoordeling daarvan. Het management (de procesverantwoordelijke) blijft ook in de nieuwe constructie verantwoordelijkheid dragen voor de bedrijfsvoering.

Hieronder gaan we nader in op de belangrijkste ontwikkelingen die te maken hebben met de (verbetering van) de bedrijfsvoering en het (uit)voeren van het beleid ter zake.

8.3.1 Planning & control

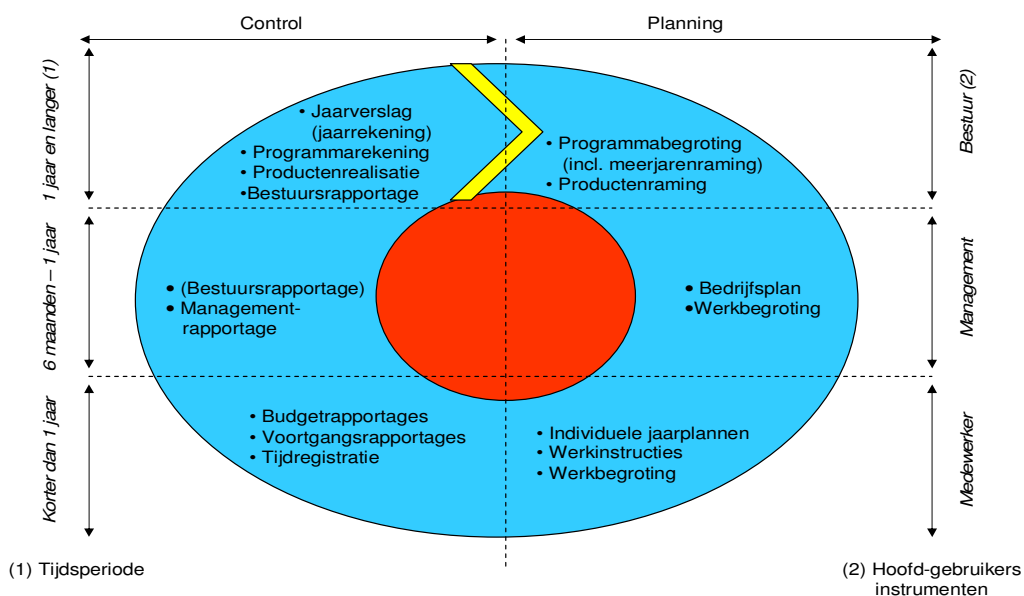
Planning & control-cyclus, besturings- en communicatiemodel

Met de vernieuwings- en verbeteringsslag van onze planning & control-cyclus krijgen zowel het bestuur, het management, de medewerkers en niet te vergeten onze klanten (lees: gemeenten) steeds meer zicht en grip op:

- Wat wil de Regio bereiken voor de klant (doel);
- Wat gaat de Regio doen voor de klant (productie);
- Wanneer gaat de Regio het doen voor de klant (plannen);
- Wat gaat het de klant kosten (budget).

De onderstaande schema's geven in één oogopslag onze planning & control cyclus met de daarbij behorende instrumenten en het besturings- en communicatiemodel weer.

Planning- en controlcyclus Regio Twente

Besturingsmodel Planning en Control Regio Twente

Wie stuurt?	Waarmee?	Waarop?	Welke functie
Regioraad	Strategisch beleidsplan	Strategische (hoofd)doelstelling	Kaderstellende
Regioraad	Programmabegroting	Maatschappelijke effecten / beleidsdoelstellingen	Kaderstellende / autorisatie / allocatie
Regioraad	Bestuursrapportages	Maatschappelijke effecten / beleidsdoelstellingen	Sturende / controlerende
Regioraad	Programmajaarstukken	Maatschappelijke effecten / beleidsdoelstellingen	Controlerende / evaluerende
DB / best.cie	Productenraming / bedrijfsplan / afdelingsplan	Beleidsdoelstellingen / bestuurlijke producten	Autorisatie / beheers-technische / uitvoerende
DB / best.cie / sectordirectie	Maraps	Beleidsdoelstellingen / bestuurlijke producten	Sturende / controlerende
DB / best. cie.	Productenrealisatie	Beleidsdoelstellingen / bestuurlijke producten	Verantwoordings
Afdelings- hoofden	Afdelingsplan	Processen / activiteiten / producten / budgetten	Beheerstechnische / uitvoerende
Afdelings- hoofden	Marap	Processen / activiteiten / producten / budgetten	Sturende / controlerende
Afdelings- hoofden	Afdelingsrekening	Processen / activiteiten / producten / budgetten	Controlerende / verantwoordings

Communicatiemodel Planning en Control Regio Twente

Programmabegroting / Productenraming / afdelingsplan	Bestuursrapportage / Marap	Jaarverslag / Programmarekening / productenrealisatie
Wat willen we bereiken? (doel)	Bereiken we nog steeds wat we willen? (doel)	Hebben we bereikt wat we wilden (doel)
Wat gaan we daar voor doen? (productie)	Doen we nog wat we willen? (productie)	Hebben we gedaan wat we wilden? (productie)
Wanneer gaan we dat doen? (plannen)	Plannen we nog steeds binnen het afgesproken tijdsplan? (plannen)	Hebben we gepland binnen het afgesproken tijdsplan? (planning)
Wat mag dat kosten? (budget)	Kost het nog steeds wat we hadden ingeschat? (budget)	Heeft het gekost wat we hadden ingeschat? (budget)

Management Informatie Systeem (MIS)

De afgelopen jaren is veel tijd en energie gestopt in de ontwikkeling van de planning en control instrumenten. Deze zijn inmiddels grotendeels gereed en geïmplementeerd. In verband hiermee is inmiddels het geautomatiseerd management informatiesysteem CorVu ingericht en operationeel geworden. Door toepassing van dit systeem hebben zowel control als informatievoorziening van de planning & control cyclus een belangrijke vernieuwingsimpuls gekregen.

Nu de eerste tussentijdse rapportages in 2007 en 2008 met behulp van dit systeem zijn opgesteld, is de tijd rijp om hierin nog een verdiepingsslag te maken. Ideeën en suggesties zijn volop aanwezig. Dit proces zal in de praktijk in nauw overleg met het management worden uitgevoerd en zal wederom leiden tot verbetering van de management- en bestuursinformatievoorziening. Naar verwachting zullen via de eerste BERAP 2009 de resultaten van de verdiepingsslag gepresenteerd worden. Betrouwbaarheid van de gegevens blijft een belangrijke voorwaarde om het management in staat te stellen tijdig te kunnen (bij)sturen.

Invoering bedrijfsvoeringsgesprekken

Vanaf 2008 worden bedrijfsvoeringsgesprekken gehouden tussen de managers (afdelingshoofden en programmamanagers), de controller en de directie (met eventuele ondersteuning van de personeel, juridisch of financieel consulent). Over en weer is het nog aftasten met elkaar om de juiste vorm en inhoud te geven aan deze gesprekken. Het is de bedoeling middels deze gesprekken dat het management meer inzicht krijgt in de bedrijfsvoering van hun eigen organisatieonderdeel, waarvoor zij als manager verantwoordelijk zijn. Het is hierbij vooral de bedoeling dat de functies en doelstellingen van de planning- en controlinstrumenten helderder worden en meer gaan leven.

In deze bedrijfsvoeringsgesprekken komen de verschillende aspecten aan de orde, zoals deze zijn vastgelegd in de programmabegroting, de productenramingen en de bedrijfsplannen, ten aanzien van budget, formatie, verzuim, prestaties (output en outcome), kwaliteit, resultaten, effectiviteit en efficiency.

Deze gesprekken worden (minimaal) drie keer per jaar gehouden. Twee keer voorafgaand aan de presentatie van de managementrapportages, bestuursrapportages en bedrijfsvoeringsrapportages en een keer voorafgaand aan de presentatie van de programma- en productenrekening.

Output- en outcome gericht denken

Een van de uitkomsten van de organisatiewijziging is dat er stappen worden gezet naar output en outcome gericht denken en werken. Dit veranderingsproces vergt een behoorlijke aanpassingstijd en moet goed worden gemanaged. Het invoeren van output- en outcomegericht werken is een kwestie van werkende weg ontwikkelen, het invoeren, onderhouden en hier lering uit trekken. *Maken en leren* zijn dus de twee woorden die een belangrijke rol gaan spelen in het lopende veranderingsproces.

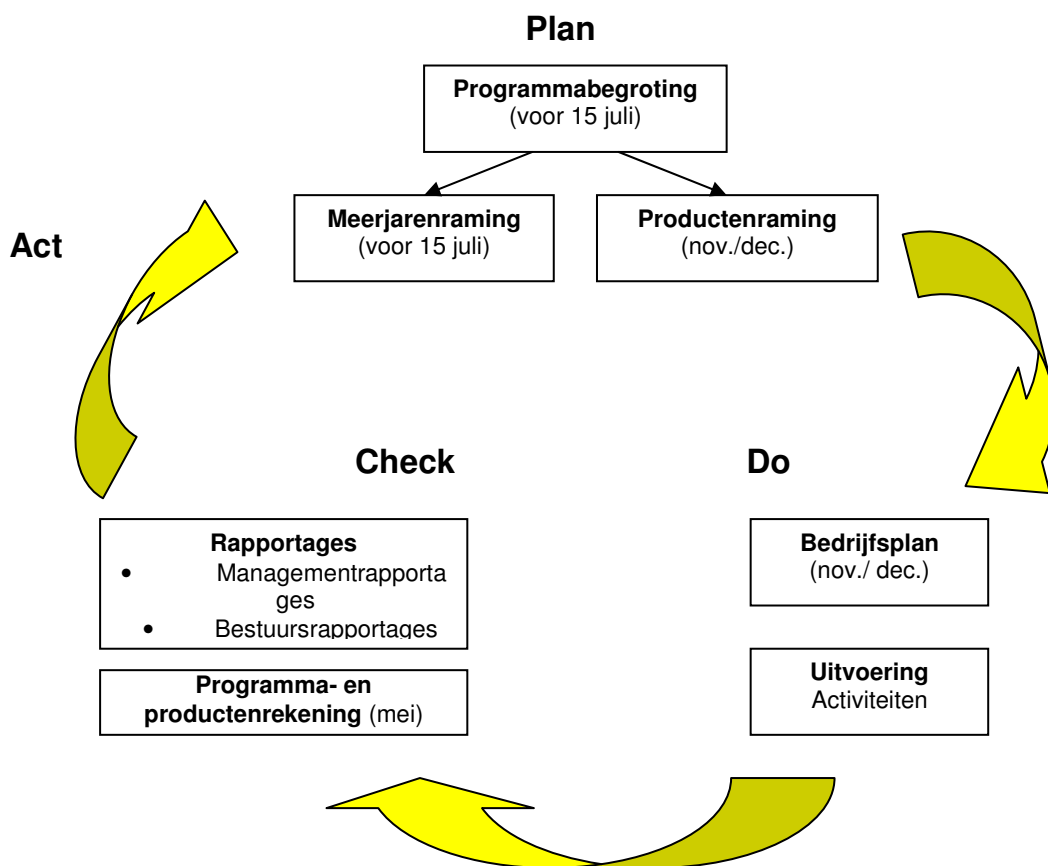
De vraag hoe de output- en outcome gedachte in de organisatie vorm moet krijgen om een goede bedrijfsvoering mogelijk te maken (welke “spelers” kennen we bij het ontwikkelen en toepassen van de output- en outcome gedachte en hoe raken de “spelers” vertrouwd met de output- en outcome gedachte) vormt een onlosmakelijk onderdeel van de inmiddels vernieuwde organisatie.

In 2008 is mede op verzoek vanuit het ambtelijk overleg volgezondheid een zgn. “begrotingscan” uitgevoerd. In dit traject zijn de “Bevorderingstaken” van de GGD allemaal opnieuw gedefinieerd en beschreven. De resultaten zijn in de bestuurscommissie openbare gezondheid in april 2008 gepresenteerd en positief ontvangen. Het ligt in de bedoeling dat voor alle overige organisatieonderdelen alle producten middels het vernieuwde “format” worden beschreven. Voor het jaar 2009 zullen alle productbeschrijvingen middels het vernieuwde “format” vorm hebben gekregen in de op te stellen productenramingen.

Teven hebben wij gemeend om in de programmabegroting 2009 bij de te onderscheiden programma’s de genoemde ambities te vertalen in SMART geformuleerde outcome. Geconstateerd wordt dat dit veelal geen gemakkelijke opgave is. Vanuit opgedane ervaringen in de praktijk zal dit de komende jaren verder moeten groeien (o.a. monitoren, benoemen, verfijnen, verdiepen en evalueren).

PDCA-cyclus

In de tijd gezien kennen we de volgende PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act-cyclus).

8.3.2 Informatie en communicatietechnologie (ICT)

De samenwerking tussen Regio Twente en gemeente Enschede, die in 2007 vorm heeft gekregen door de co-locatie van de technische voorzieningen aan de Noordmolen, krijgt ook in 2009 vervolg met een traject waarbij op het gebied van techniek generieke voorzieningen worden geïntegreerd. Ook zullen de organisaties op termijn in elkaar schuiven waarbij uiteindelijk het “samenwerkingsverband” zich als integrale ICT dienstverlener naar Regio Twente en de gemeente Enschede op zal stellen.

De gemeenten Enschede en Hengelo willen haar partners in Netwerkstad Twente en de regio Twente uitnodigen te onderzoeken of het haalbaar en wenselijk is te komen tot de inrichting van een Regionale Uitvoeringsorganisatie ICT Twente. Dit initiatief past prima in de reeds in gang gezette ontwikkeling door onze organisatie met die van de gemeente Enschede. Als hiervoor brede belangstelling bestaat zal naar verwachting in het najaar 2008 een gezamenlijk onderzoek naar de levensvatbaarheid van een Regionale Uitvoeringsorganisatie ICT Twente (RUIT) worden uitgevoerd. Wie de definitieve opdrachtgever zal worden voor dit onderzoek zal nog nader worden bepaald.

Gedacht wordt dat de RUIT kan bijdragen aan de volgende doelen:

- het verder verbeteren van de kwaliteit van de ICT-dienstverlening aan de deelnemende gemeenten;
- verhogen efficiency door bestrijding dubbel uitgevoerde processen, het delen van kennis en data en een betere benutting van mensen en middelen;
- het borgen van een toekomstvaste en kwalitatief goede ondersteuning van de lokale overheden in de regio door een ICT-dienstverlener die direct aan hen gelieerd is;
- uitdagende werkomgeving en carrièremogelijkheden bieden in een steeds krappere ICT-arbeidsmarkt; en
- beter kunnen opvangen van de onvermijdelijke groei van ICT-kosten (minder meer).

Het onderzoek zal in ieder geval de volgende resultaten moeten gaan opleveren:

- antwoord op de vraag of bovenstaande doelen haalbaar zijn met de vorming van een RUIT;
- zo ja - wat zijn dan de meest voor de hand liggende taakgebieden en verantwoordelijkheden van de RUIT en wat blijft bij de deelnemende gemeenten (de 'knip'); en
- zo ja – werk een business case op hoofdlijnen uit voor de IT dienstverlening voor de deelnemende organisaties voor de periode 2009-2020. In deze businesscase zal aandacht moeten worden besteed aan:

de kosten van de exploitatie van de RUIT;
de inrichting en aansturing van de RUIT;
de terugverdientijd voor de deelnemende partijen;
de overige opbrengsten voor de individuele gemeenten;
de personele aspecten; en
elkaars sterke en zwakke kanten.

Na de haalbaarheidsstudie zal door de opdrachtgevende organisaties een besluit kunnen worden genomen over een opdracht tot het maken van een implementatieplan. Dat implementatieplan zal in een vervolgoopdracht worden ontwikkeld. Het eerste deel van de route bestaat uit het verkrijgen van de intentieverklaring van de deelnemende gemeenten, gevolgd door de opdracht tot het haalbaarheidsonderzoek aan een nog te selecteren extern bureau. De rest van het traject zal moeten volgen uit de resultaten van het onderzoek.

Ondertussen zal Regio Twente samen met de Netwerksteden in 2008 en 2009 verder werken aan het in de lokale markt zetten van de reeds beschikbare ICT voorzieningen (gezamenlijke infrastructuur in brede zin, bijvoorbeeld mailservers, internet toegang en Gemnet diensten) voor overige regiogemeenten. Daarbij wordt verwacht dat de gemeenten aansluiten, hetzij voor het gehele diensten pakket, hetzij voor cruciale onderdelen daarvan (uitwijk, gegevensopslag).

Vooral voor het Regionale datanetwerk, de IP telefonievoorzieningen en centralisatie van ICT diensten in het gezamenlijke rekencentrum aan de Noordmolen zal op uitbreiding met andere deelnemers worden gestuurd.

Naast deze infrastructurele diensten wordt gestuurd op het samenwerken van ondersteuning bij I&A projecten geïnitieerd vanuit de primaire gemeentelijke taken. Daarbij wordt gedacht aan het leveren van adviezen en faciliteren van projecten.

Achtervang van de Helpdeskfunctie van onze organisatie is in 2008 geregeld met de gemeente Enschede. De helpdesk wordt middels deze achtervangfunctie beter bereikbaar hetgeen de dienstverlening aan de "klant" ten goede komt.

Verwacht wordt dat Borne (zoals in 2006 al aangegeven) in 2008 toetreedt tot het "samenwerkingsverband" van Regio Twente en de gemeente Enschede. Aan verdere werving van potentiële toetreders wordt in 2008 en 2009 gewerkt. De catalogus van geleverde producten en diensten wordt uitgebreid.

De in 2006 ontworpen nieuwe ICT begroting is in 2008 geheel herzien en wordt in 2009 in gebruik genomen. Deze is ingericht op transparante en modulaire verrekening van de geleverde voorzieningen. Daarbij wordt uitgegaan van vraagsturing.

8.3.3 Personeel en Organisatie

Organisatie

Regio Twente heeft in 2007 een nieuwe strategische visie en bijbehorende sturingsfilosofie ontwikkeld.

Met deze strategische visie en sturingsfilosofie als kapstok geeft Regio Twente nadere invulling aan integraal management, strategisch HRM-beleid, mandatering en de planning en controlcyclus.

De strategische HRM-agenda 2008 - 2010 geeft weer op welke onderwerpen het HRM-beleid zich de komende jaren concentreert. Strategisch HRM-beleid heeft als doel medewerkers voor Regio Twente te vinden, die ondernemend, flexibel, klant- en resultaatgericht zijn en die het verschil willen maken in Twente. Daarnaast gaat het er om de medewerkers te binden en te boeien en ze waar nodig weer te laten vertrekken. Strategisch HRM-beleid stelt het management in staat deze processen gericht aan te sturen met behulp van goede kaders (beleid) en een beperkt aantal P&O-instrumenten (uitvoering). De HRM-cyclus richt zich dus op vier elementen (strategie), te weten vinden, binden, boeien en vertrekken. Al deze elementen kunnen we invullen met een aantal beleidsonderwerpen (tactisch). Deze beleidsonderwerpen kunnen we verder concretiseren in instrumenten (operationeel) die bruikbaar zijn voor leidinggevenden en medewerkers.

Ontwikkelingen

Om tot een goede strategische agenda te komen is het belangrijk de interne en externe ontwikkelingen met elkaar in verband te brengen. De strategische visie en sturingsfilosofie zijn de belangrijkste interne ontwikkeling. Daarnaast zijn de volgende externe ontwikkelingen van belang:

- In toenemende mate vinden vergrijzing en ontgroening van de bevolking plaats. Het gevolg hiervan, te weten krapte op de arbeidsmarkt, is nu al merkbaar voor Regio Twente.
- De mogelijkheden voor vervroegde uittreding zijn sinds 2006 sterk beperkt. De meeste werknemers zullen hierdoor langer moeten doorwerken dan voorheen het geval was.
- Uit onderzoek is gebleken dat veel hoog opgeleide Twentse jongeren kiezen voor werken en wonen in de Randstad of in andere grootstedelijke gebieden.

Onderdelen van de HRM-agenda

Op basis van de interne en externe ontwikkelingen heeft het CMT de prioriteiten van het HRM-beleid aangegeven. De start was in 2008, waarbij de hieronder genoemde onderwerpen door zullen lopen tot 2009/2010.

Integraal management / verbindend leiderschap

Regio Twente heeft gekozen voor integraal management. Dit betekent dat managers verantwoordelijk zijn voor de inzet van mensen en middelen om een bepaald resultaat te behalen. Ook betekent het dat managers hun medewerkers stimuleren integraal te werken, dat wil zeggen over de grenzen van de afdeling heen samen te werken. Het management heeft een belangrijke taak verbindingen te leggen, te motiveren en te stimuleren. Vanaf 2008 is een start gemaakt met het traject dat gericht is op de verdere versterking van de kwaliteit van het management. Dit onder de noemer 'Verbindend Leiderschap Regio Twente'. Het gaat hier niet om een vrijblijvend traject. Het is van groot belang dat Regio Twente een goede invulling geeft aan leiderschap en integraal management, wil zij haar ambitieuze doelstellingen kunnen verwezenlijken. Zonder goed leiderschap ook geen goede en gemotiveerde medewerkers.

Competentiemanagement

In 2008 is een start gemaakt met het invoeren van competentie management. Dit sluit aan bij het voornemen van Regio Twente meer *resultaatgericht* te gaan werken. De resultaten die Regio Twente als organisatie wil bereiken vertaalt zij in te leveren resultaten en prestaties door de medewerker. Hoe succesvol de medewerker hierbij is hangt onder meer af van de mate waarin hij/zij beschikt over de voor de functie vereiste competenties. De taak van de leidinggevende is dit te monitoren, beoordelen en bij te sturen. Hiermee wordt ook een ander aspect van competentie management zichtbaar, te weten *ontwikkeling*: de medewerker krijgt de kans competenties te ontwikkelen die noodzakelijk zijn voor de functie. Dit geldt overigens niet alleen voor de huidige functie. Regio Twente wil haar medewerkers ook de kans geven zich te ontwikkelen over de grenzen van de functie heen. Dit om 'vastlopers' later te voorkomen, perspectief te bieden en medewerkers gemotiveerd te houden, te binden en te boeien. Daarnaast zal er met competentie management meer aan talentontwikkeling gedaan worden. Inzet van competenties in andere verbanden dan louter alleen in de eigen functie zal gestimuleerd worden om zo medewerkers de gelegenheid te bieden zich verder te kunnen ontwikkelen binnen regio Twente.

Gesprekscyclus

Voor het managen van competenties, het laten behalen van resultaten en het stimuleren en motiveren van de medewerkers is het contact tussen leidinggevende en medewerker essentieel. Door verbindingen aan te gaan en te leggen kunnen zij gezamenlijk keuzes maken, richting geven aan discussies et cetera. In de dagelijkse praktijk zullen leidinggevendenden tal van dergelijke contacten hebben. Dit zal min of meer vanzelfsprekend gaan. Naast deze dagelijkse gang van zaken is er ook behoefte aan een meer formeel stollingsmoment waarin de leidinggevende en de medewerker afspraken vastleggen over de te behalen doelen en resultaten, de wijze waarop de medewerker de resultaten gaat behalen en wat hij/zij er voor nodig heeft. Ook is er een vastgesteld moment nodig om de voortgang te bespreken en om elkaar feedback te kunnen geven. Ten slotte is er behoefte aan een formeel moment om de balans op te maken en dit te vertalen in nieuwe afspraken. Op deze wijze ontstaat een gesprekscyclus die aanvullend is op, maar niet in de plaats komt van de dagelijkse praktijk.

Beoordelen en belonen

Zodra de leidinggevendenden en medewerkers volop met het ontwikkelen van competenties bezig zijn, is het moment aangebroken te bekijken of beoordelen en belonen nadrukkelijker met elkaar verbonden kunnen worden. Het huidige beoordelingsbeleid heeft geen raakvlakken met het beloningsbeleid. Voorbeeld daarvan is het automatisme van de jaarlijkse periodiek. Deze automatische periodiek is niet effectief in een resultaatgerichte en innovatieve organisatie en geeft onvoldoende stimulans. Daarnaast zijn andere beloningssystemen nodig om jonge talentvolle medewerkers binnen te halen en te houden. Wellicht moeten dergelijke medewerkers sneller in salaris kunnen stijgen dan volgens de gebruikelijke stappen. Ook het behalen van extra prestaties en resultaten moet kunnen leiden tot extra beloning (boter bij de vis).

Werving en selectie

In 2008 is ook een aanzet gegeven voor het vernieuwen van werving en selectiebeleid van Regio Twente. Het 'aan de poort' selecteren van medewerkers met de gewenste competenties en passend bij de kernwaarden van Regio Twente voorkomt dat we later moeten bijsturen. Belangrijke elementen van het werving en selectiebeleid zijn:

- Het vinden van de juiste mensen (ondernemend, flexibel, klant- en resultaatgericht etc.). Hierbij hoort ook het kritisch bezien van onze wervingsmethoden en -kanalen.
- Het bereiken van een meer evenwichtige samenstelling van het personeelsbestand. Denk hierbij aan diversiteit, spreiding naar leeftijd en geslacht, verhouding parttime / fulltime etc.
- Het verbeteren van de sollicitatiegesprekken (STAR-methode).

Waar mogelijk sluiten we aan bij initiatieven elders, zoals het Carrièrecontactpunt Netwerkstad Twente.

Flexibiliteit en mobiliteit

Ambtelijke organisaties moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen en veranderende vragen vanuit de omgeving. Daarom moeten organisatiestructuren zich voortdurend aanpassen. Meer en meer is er behoefte aan hybride organisaties en wisselende samenwerkingsvormen om tot resultaten te komen. Van reorganiseren naar continu ontwikkelen. Hierbij past ook een bepaalde mate van flexibiliteit en mobiliteit

Kwaliteit

In de komende jaren wordt het kwaliteitsmanagementsysteem verder uitgebouwd naar de afdelingen die niet tot het koplopertraject behoorden (HVD en JGZ). Het kwaliteitsmanagementsysteem maakt gebruik van specifieke software die het alle medewerkers mogelijk maakt de werkprocessen waar zij mee te maken hebben te kunnen raadplegen. De medewerkers hebben via het systeem ook steeds toegang tot de meest recente (juiste) documenten die in het werk gebruikt worden. Het systeem zal de komende jaren steeds nadrukkelijker gebruikt worden voor het evalueren van de werkprocessen en het verbeteren daarvan. Dit alles gericht op verbeteringen in de prestatie naar de afnemers.

Het beschrijven van de werkprocessen van het domein gezondheid zal als eerste worden afgerond. Dit in verband met de HKZ-certificering van de Openbare Gezondheidszorg activiteiten. Daarna volgen de andere onderdelen van Regio Twente.

Het wordt van groot belang geacht de kwaliteitszorg te integreren in het totale managementconcept van Regio Twente. Voor het ontwikkelen van een verbetercultuur in de organisatie zal een verbinding worden gelegd tussen de HKZ normen en het INK managementmodel. Dit laatste om ook goed te kunnen aansluiten op het kwaliteitsdenken bij de gemeenten.

8.4 Verbonden Partijen

Deze paragraaf betreft derde rechtspersonen waarmee Regio Twente een bestuurlijke en financiële band heeft, door een participatie in een vennootschap of deelnemingen in stichtingen. We beperken ons hier tot die partijen waarbij Regio Twente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Met een bestuurlijk belang bedoelen we een zetel in het bestuur van een deelneming of stemrecht. Een financieel belang houdt in dat Regio Twente middelen ter beschikking heeft gesteld en die verliest bij faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op haar verhaald kunnen worden. Van een financieel belang is ook sprake als Regio Twente bij liquidatie van een derde rechtspersoon middelen uitgekeerd kan krijgen.

Het bovenstaande impliceert dat er relaties met derde partijen bestaan die niet onder de Verbonden Partijen vallen en slechts een financieel of een bestuurlijk belang inhouden. We noemen als voorbeeld de Taxicentrale Almelo. Regio Twente loopt een financieel risico voor het hier gedetacheerde personeel. Overigens kunnen de eventuele kosten hiervan verhaald worden op de voormalige Gemeentekring Almelo (GKA). Regio Twente (voor de voormalige GKA) heeft bij de Taxicentrale wel een financieel, maar geen bestuurlijk belang.

Ook doet zich voor dat Regio Twente een instelling of stichting jaarlijks subsidie verstrekt en op één of andere wijze deelneemt aan het bestuur daarvan maar bij een faillissement juridisch niet aansprakelijk is. Een dergelijke rechtspersoon is geen verbonden partij omdat geen sprake is van een financieel belang. Een voorbeeld hiervan is de Personeelsvereniging Regio Twente.

In het onderstaande overzicht wordt een opsomming gegeven van de relevante verbonden partijen:

Naam en vestigingsplaats	Doelstelling	Bestuurlijk en financieel belang	Mate van beïnvloedbaarheid in bedrijfsvoering
Twence Beheer B.V., statutair gevestigd te Enschede. Deze B.V. is grootaandeelhouder van Twence B.V., kantoorhoudende te Hengelo.	<p>Twence Beheer B.V.: het deelnemen in, het voeren van beheer over, het verlenen van diensten aan en het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen, alsmede al hetgeen met een en ander verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.</p> <p>Twence B.V.: het beheren en exploiteren van milieuvorzieningen en het verlenen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen en het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval in het bijzonder.</p>	De raad van commissarissen wordt benoemd door Regio Twente. Deze raad benoemt de bestuurder(s) van de besloten vennootschap. De aandelen van Twence Beheer BV (850.000 aandelen á € 1,-) zijn voor 100 procent in handen van Regio Twente. De raad van commissarissen stelt de jaarrekening vast en deze dient goedgekeurd te worden door de aandeelhoudersvergadering. Twence Beheer B.V. is grootaandeelhouder (heeft 81,9 procent van het aandelenkapitaal á € 2.203.710,-) van Twence BV. Regio Twente heeft Twence B.V. een garantstelling verleend voor ruim 171 miljoen euro. Daarnaast heeft Regio Twente zich contractueel aan Twence B.V. verbonden om jaarlijks 230.000 ton afvalstoffen te leveren.	Een grote mate van beïnvloeding is mogelijk via het aandeelhouderschap en het benoemen van de commissarissen. Bij Twence Beheer B.V. worden alle drie commissarissen door Regio Twente benoemd. Bij Twence B.V. worden de commissarissen benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders.

Naam en vestigingsplaats	Doelstelling	Bestuurlijk en financieel belang	Mate van beïnvloedbaarheid in bedrijfsvoering
<p>Vereniging van Eigenaren genaamd Hulpverleningsdiensten en gevestigd aan de Demmersweg 55 (Westermaat) te Hengelo.</p>	<p>De vereniging opereert conform de vastgestelde reglement als bedoeld in artikel 111d, Boek 5 van het B.W., welk reglement bestaat uit een Modelreglement bij Splitsing Appartement. Daarnaast is opgenomen dat het bepaalde in annex 1 uitdrukkelijk niet van toepassing is en zijn aanvullingen en wijzigingen op het modelreglement in de splitsingsakte vermeld.</p>	<p>De eigenaren in de gemeenschap zijn stemgerechtigd voor de volgende delen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regio Twente 52 stemmen • Stichting Ambulance Oost 48 stemmen <p>Het bestuur van de vereniging bestaat uit twee bestuurders van Regio Twente namelijk de portefeuillehouder middelen en de directeur HVD en één bestuurder (directeur) van de Stichting Ambulance Oost. De Regio Twente bezit 52 procent eigendomsrecht van het onroerend goed. Regio Twente kan voor 52/100 deel aansprakelijk gesteld worden bij een faillissement of bij een financieel probleem.</p>	<p>Ruime invloed op bedrijfsvoering is mogelijk via de benoemde bestuurders en de meerderheid van stemmen.</p>
<p>Stichting Meldkamer Twente</p>	<p>Het bevorderen van multidisciplinaire samenwerking van de meldkamers van de Politie Twente, Ambulance Oost en Hulpverleningsdienst Twente, door het faciliteren van ondersteunende processen. Zij tracht haar doelstelling te bereiken door het verwerven en exploiteren van infrastructuur en andere voorzieningen.</p>	<p>De stichting wordt financieel gevoed door de achterliggende organisaties. (Politie, Ambulance Oost en Hulpverleningsdienst).</p> <p>Het stichtingsbestuur wordt gevormd door de directeurs van de verschillende hulpverleningsdiensten.</p>	<p>De beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is redelijk groot gelet op het lidmaatschap van Regio Twente in het stichtingsbestuur.</p>
<p>Stichting BOGO Brandweeropleidingen gevestigd te Zwolle.</p>	<p>Het bevorderen van de opleiding, oefening en training ten behoeve van de brandweer en de hulpverlening in de ruimste zin, zulks overeenkomstig – voor zover van toepassing – de richtlijnen te dezer zake van overheidswege, met dien verstande dat hieronder niet zijn begrepen commerciële en marktgerichte activiteiten</p>	<p>Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit 16 leden. Het stichtingsbestuur benoemt de bestuursleden. Regio Twente heeft twee leden in het algemeen bestuur. Deze leden zijn de portefeuillehouder en de sectordirecteur van de HVD. Het dagelijks bestuur bestaat uit 6 leden van het algemeen bestuur. De sectordirecteur van de HVD is lid van het dagelijks bestuur.</p> <p>Na liquidatie van de stichting komt het aanwezig batig saldo ter beschikking van de deelnemende Samenwerkingsverbanden.</p>	<p>Een beperkte mate van beïnvloedbaarheid in de bedrijfsvoering is mogelijk via de twee leden in het algemeen bestuur en de sectordirecteur als lid in het dagelijks bestuur.</p>

8.5 Financiering

De uitvoering van de programma's wordt ondersteund door de financieringsfunctie. Deze omvat de financiering van het beleid en het uitzetten van geld dat niet direct nodig is. Regio Twente heeft het beleid inzake de financieringsfunctie in november 2006 geactualiseerd en opnieuw vastgelegd in een treasurystatuut dat op 1 januari 2007 in werking is getreden. Het statuut vormt het kader voor de invulling van de treasuryfunctie. Hierin is gekozen voor een laag risicoprofiel. Voor de inhoud en werking hiervan wordt verwezen naar het geactualiseerde treasurystatuut.

Liquiditeitspositie

De liquiditeitspositie van Regio Twente is bijzonder goed te noemen. Over het jaar 2007 had ze een gemiddeld liquiditeitsoverschot van 78,2 miljoen euro. Dit overschot wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat subsidiegelden in het kader van de Brede Doeluitkering (BDU) en het Regionaal Mobiliteitsfonds (RMF) vooruit worden ontvangen. De doorbetaling hiervan aan de begunstigden is afhankelijk van het tempo waarin de desbetreffende projecten worden aanbesteed en uitgevoerd.

Daarnaast vindt momenteel in het kader van de Agenda van Twente intensief bestuurlijk overleg plaats over in de komende jaren te realiseren stimuleringsmaatregelen op economisch en maatschappelijk gebied, en over de financiering daarvan. Deze financiering omvat zowel Europese fondsen, rijksbijdragen, provinciale subsidies en bijdragen van de Twentse gemeenten. Voor de inbreng van de Twentse financieringsmiddelen worden momenteel verschillende mogelijkheden onderzocht. Afhankelijk van de mogelijkheden om hierin te kunnen voorzien, houden wij nadrukkelijk de mogelijkheid open, dat ook onze eigen financieringsmiddelen (gedeeltelijk) kunnen worden ingezet om in een stuk voorfinanciering van de noodzakelijke investeringen te voorzien.

Evenals in andere jaren blijft Regio Twente ook voor het begrotingsjaar 2009 weer ruim binnen de toegestane kasgeldlimiet van 4,6 miljoen euro. De kasgeldlimiet betreft leningen tot maximaal 1 jaar en bepaalt de voor Regio Twente maximale toegestane omvang van de kortlopende schulden. Als de limiet wordt overschreden, moet wettelijk worden overgegaan tot omzetting naar langlopende schulden. Zowel korte termijn- als langere termijnfinanciering met externe financieringsmiddelen vindt in 2008 waarschijnlijk niet plaats. Voor de korte termijn financiering worden primair de beschikbare interne financieringsmiddelen gebruikt.

De daadwerkelijke verstrekking van bijdragen aan gemeenten kan van invloed zijn op de liquiditeitspositie en de rentebaten van Regio Twente. Wellicht is dan aanpassing nodig van de liquiditeitspositie en de rentebaten in 2009.

Ontwikkeling treasuryfunctie

De belangrijkste voornemens voor de ontwikkeling van de financieringsfunctie zijn:

- De kwaliteit van de liquiditeitsplanning wordt verbeterd. Onder andere wordt in overleg met domein Leefomgeving een liquiditeitsbegroting opgesteld.
- Ook in het planningsjaar wordt voortdurend gezocht naar nieuwe beleggingsproducten die interessant zijn. Uiteraard moeten deze producten passen in het door Regio Twente vastgestelde treasurystatuut.

Daarnaast is de treasuryfunctie intensief betrokken bij de uitvoering van financieringsaanvragen in het kader van de Agenda van Twente en het Innovatieplatform Twente (IPT) en bij de verwerving van de in dit verband uit te keren bijdragen. Om in dit verband tijdig aan de benodigde liquiditeitsbehoefte behoefte te kunnen voorzien, wordt een permanente meerjarige liquiditeitsprognose ontwikkeld waarin de inkomende en uitgaande geldstromen stromen en de daaruit voortvloeiende liquiditeitsbehoefte dan wel overschotten zichtbaar worden gemaakt.

8.6 Rechtmatigheid

Vanaf 2004 is de accountant verplicht om naast een oordeel over de getrouwheid ook een oordeel te geven over de (financiële) rechtmatigheid. Bij de rechtmatigheidscontrole wordt een grote mate van inbreng en activiteit door de organisatie zelf ingebracht en uitgevoerd.

Rechtmatigheid omvat tamelijk veel wet- en regelgeving, de toepassing daarvan, uitvoering van controlemaatregelen en de vastlegging daarvan omvat. Dit kader is vastgesteld en wordt ook toegepast. Dit heeft voor de jaarrekeningen 2005 en 2006 geleid tot een goedkeurende accountantsverklaring zowel voor de getrouwheid als voor de rechtmatigheid. In verband hiermee heeft de regioraad ook voor 2009 weer een protocol inzake rechtmatigheid vastgesteld, waarbij de toets op rechtmatig handelen weer wordt afgestemd op de wettelijk voorgeschreven tolerantiegrens van 1 % van de omvang van de begroting (dit komt neer op ca. € 740.000,-). Deze marge moet worden opgevat als een maximaal cumulatief toegestaan afwijkingpercentage.

Toepassing van Interne controlemaatregelen

Uit het voorgaande vloeit een aantal verplicht uit te voeren interne controlemaatregelen voort, ten aanzien waarvan de accountant moet vaststellen dat deze afdoende zijn en dat de bevindingen daaruit aantoonbaar zijn vastgelegd.

Jaarlijks wordt de interval van de in dat jaar per geldstroom te controleren posten vastgesteld door toepassing van een computerprogrammaatje (Smash).

In dit verband worden periodiek controles uitgevoerd op de volgende geldstromen, t.w.:

geldstroom	omvang	aantal controles	interval in €
inkoop van goederen en diensten en overige posten	ca. € 9,5 mln.	6 per maand (ca. 70 per jaar)	€ 136.000,--
personeelskosten (salarissen)	ca. € 14,4 mln.	15 medewerkers per maand (ca. 180 per jaar)	Om de 20 personeelsnummers
subsidies	ca. € 49,5 mln.	5 posten per maand (ca. 60 per jaar)	€ 825.000,--
treasury	omvat alle mutaties	2 posten per kwartaal (ca. 8 posten per jaar)	n.v.t.
investeringen	Ca. € 0,9 mln.	9 posten per jaar	€ 100.000,-

Aanvullend worden in 2009 nog nadere maatregelen steekproefsgewijs toegepast om de volledigheid van een aantal inkomstenstromen beter te kunnen controleren en garanderen. Het betreft hier inkomsten ter zake van reizigersadvisering, forensische geneeskunde, openbaar meldsysteem en parkeergelden parken.

Per geldstroom wordt op een aantal vaste items gecontroleerd. Per gecontroleerde post wordt vervolgens een controleverslag met bevindingen ingevuld. Tenslotte worden deze verslagen met bijlagen en eventuele opmerkingen in een dossier Interne Controle vastgelegd. Dit dossier wordt de accountant ter beschikking gesteld.

Ook zal de rapportage over rechtmatigheid onderdeel uitmaken van de in 2009 uit te brengen bestuurs- en managementrapportages.

Waar mogelijk worden de interne controlemaatregelen, vooral ten aanzien van de subsidieverstrekking, nog nader verrijkt.

De accountant bepaalt zijn oordeel over de rechtmatigheid mede aan de hand van onderzoek naar de binnen Regio Twente zelf toegepaste IC maatregelen, de ondernomen acties ten aanzien van geconstateerde afwijkingen en de vastlegging daarvan.

9. Financiële begroting

9.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

Domein	Programma	Lasten*	Baten*	Saldo	Per ** inwoner
Gezondheid	Gezondheid	€ 18.966.064	€ 2.554.062	€ 16.412.001	€ 26,51
Leefomgeving	Landgoed (incl. NWS)***	€ 7.622.217	€ 6.262.283	€ 1.359.934	€ 2,20
	Mensen	€ 28.342	€ -	€ 28.342	€ 0,05
	Mobiliteit	€ 32.482.275	€ 32.062.439	€ 419.836	€ 0,68
	Werken	€ 371.614	€ -	€ 371.614	€ 0,60
	Recreatieve voorzieningen	€ 2.518.897	€ 1.002.040	€ 1.516.857	€ 2,45
	Twents Bureau Toerisme	€ -	€ -	€ -	€ -
	totaal:	€ 43.023.344	€ 39.326.762	€ 3.696.583	€ 5,97
Veiligheid	Veiligheid	€ 8.423.428	€ 3.036.877	€ 5.386.551	€ 8,70
B&B / concern	Service & Samenwerking	€ 2.680.888	€ 1.302.395	€ 1.378.493	€ 2,23
totaal		€ 73.093.724	€ 46.220.095	€ 26.873.629	€ 43,40

* betreft de som van alle lasten en baten op productniveau / projectniveau

** aantal inwoners per 1-1-2009 wordt geraamd op 619.160

*** de uitgaven verbonden aan Netwerkstadactiviteiten worden vooralsnog op basis van een ander inwoneraantal toegerekend.

9.2 Financiële uitgangspunten en aandachtspunten en meerjarenraming

Hieronder volgen de door ons voorgestelde uitgangspunten en aandachtspunten voor de begroting 2009 en de meerjarenraming 2010-2012.

9.2.1 Begroting

a. Prijs- en looncompensatie

Net als vorig jaar dienen de cijfers van het Centraal Economisch Plan (uitgegeven door het Centraal Plan Bureau) in de begroting als basis voor de berekening van de compensatie van loonstijgingen. Het Centraal Plan Bureau houdt rekening met een loonstijging van **4,75%**¹¹ voor het dienstjaar 2009.

In het Centraal Economisch Plan wordt voorts uitgegaan van een prijsstijging van **3,00%** voor het dienstjaar 2009. De prijsindex wordt toegepast op alle materiële posten uitgezonderd de huur van het Regiokantoor. De ervaring leert dat de gehanteerde prijsindexatie zich niet verdraagt met de doorberekende prijsaanpassingen van de verhuurder.

b. FPU (Flexibel Pensioen)

De FPU (Gemeenten) geldt voor elke werknemer die geboren is vóór 1950 en die sinds 1 april 1997 doorlopend in dienst is geweest bij een werkgever aangesloten ABP. Dit betreft een leeftijdsafhankelijke aanvulling van de werkgever als toeslag op de reguliere FPU-uitkering als deze tot uitbetaling komt. Voorwaarde hiervoor is dat de werknemer recht heeft op de collectieve FPU regeling.

Jaarlijks wordt een raming opgenomen op basis van een inventarisatie van medewerk(st)ers die met FPU zijn gegaan en die in het betreffende jaar daarop aanspraak kunnen maken. Voor 2008 wordt aan maximale kosten **€ 102.037,-** geraamd. Niet bestede middelen worden in de jaarrekening verantwoord.

c. Kapitaallasten

Rentelasten

In de nota rente- en afschrijving, vastgesteld door de regiораad op 21 november 2006, is geregeld dat de renteomslag op voorcalculatorische basis wordt becijferd. Tot nog toe is de renteomslag gehandhaafd op 5,5%. Het rentevoordeel dat wordt verkregen met dit omslagpercentage is als onderuitputting in de begroting geraamd en sinds vorig jaar opgehoogd naar € 340.000,-. Met ingang van het dienstjaar 2009 wordt het omslagpercentage herberekend.

Vervangingsinvesteringen

De investeringsruimte blijft op peil door de kapitaaluitgaven die in de begroting zijn afgeschreven, op te voeren als vervangingsinvestering. Vervangingsinvesteringen met een levensduur groter dan 5 jaar worden (voor zover de daaraan verbonden BTW declarabel is) exclusief BTW in de staat van geactiveerde kapitaaluitgaven geraamd.

d. Organisatieplan 'Brandweerzorg en rampenbestrijding' (= materieel plan)

Met ingang van het jaar 2009 is voor het materieelplan beschikbaar:

Via de begroting 2008 beschikbaar gesteld	€ 0,85
Toegestane indexering voor 2009	€ 0,03
Geraamd bedrag voor 2009	€ 0,88

¹¹ Ter indicatie: bij een looncompensatie van 1% stijgt de totale loonsom met ongeveer € 167.000,-. Een prijscompensatie van 1% correspondeert met een gestegen uitgaaf van c.a. € 50.000,-. Tezamen komt dit neer op een verhoging van € 0,35 per inwoner. (voor de indicatie is het loon- en prijspeil van 2008 aangehouden).

e. Zittend vervoer

Met ingang van 1 juli 2002 zijn deze bedrijfsactiviteiten gestaakt en overgegaan naar de Taxi Centrale in Almelo (TCA). Het betrokken personeel is vanaf dezelfde datum bij de TCA gedetacheerd. Aangezien de TCA voor de loonkosten de taxi-cao hanteert, is een salarissuppletie tot het voor overheidspersoneel geldende LOGA-niveau noodzakelijk. De hieruit voortvloeiende kosten komen geheel voor rekening van de gemeenten van de voormalige Gemeentekring Almelo.

f. Onvoorziene uitgaven

In 2009 wordt evenals in voorgaande jaren een post 'onvoorzien' van € 45.000,- geraamd.

Om in bepaalde situaties adequaat, effectief en efficiënt te kunnen handelen verdient het aanbeveling om incidenteel te kunnen beschikken over een dergelijke begrotingspost. Het geraamde bedrag wordt wederom onttrokken aan de algemene reserve, zodat een verhoging van de gemeentelijke bijdrage hiervoor niet aan de orde is. De algemene reserve is toereikend om deze onttrekking te kunnen doen.

Zodra aanspraak gemaakt wordt op deze post, legt het dagelijks bestuur in de eerstvolgende regioraad verantwoording af. De onttrekking moet passen binnen het karakter en de doelstelling van de gemeenschappelijke regeling.

g. Tarieftaken

Voor taken, die niet via de algemene bijdrage van gemeenten worden bekostigd, gelden tarieven die alle bedrijfskosten moeten afdekken. Deze tarieven, gerelateerd aan een reëel te verwachten omzet, dienen tenminste een kostendekkend exploitatieresultaat op te leveren.

9.3 Specificatie stijging gemeentelijke bijdrage 2009 t.o.v. 2008

Vergelijking gemeentelijke bijdrage

Totale bijdrage 2008 na wijziging**	€ 26.643.234
Totale bijdrage 2009	€ 26.873.629
Per saldo een stijging van de bijdrage 2008 t.o.v. 2007	<u>€ 230.395</u>

Uitgangspunten begroting 2008 conform besluit

a) - Looncompensatie, reguliere periodieken, fuwa-effecten, overgang FLO en mutatie werkgeverslasten	€ 1.034.468
- Prijscompensatie	€ 151.100
b) FPU	€ 22.105-
c) Kapitaallasten	€ 1.225
d) Materieel plan	€ 19.690
g) Tariëftaken	€ 20.688-
Totaal van de effecten als gevolg van de uitgangspunten van de begroting 2008	€ 1.163.691

Nieuw beleid + actualisering 2009

Het voorstel nieuw beleid, waarin ook actualisering 2009 zijn opgenomen, wordt separaat behandeld in de regioraad van 25 juni a.s.

P.M.

R&T

- stijging gemeentelijke bijdrage	€ 99.460	
- saldo verrekeningen	€ 125	
		€ 99.585

Overige correcties ten opzichte van de begroting 2008 na wijziging

- correctie i.v.m. incidenteel nieuw beleid 2008***	€ 208.500-	
- correctie i.v.m. meerjarig nieuw beleid 2007 (stichting Breedband Twente)	€ 50.000-	
- correctie incidenteel toegekende middelen budget R&T	€ 193.575-	
- aanpassing regeling reiskostenvergoeding	€ 53.194	
- besluit regioraad d.d. 21 mei 2008 over Toeristische Promotie Twente	€ 634.000-	
		€ 1.032.881-
Totaal stijging gemeentelijke bijdrage:		€ 230.395

**** Specificatie van wijzigingen op de programmabegroting 2007**

Totale bijdrage conform primitieve begroting € 25.317.559

Wijzigingen ten opzichte van de primitieve begroting 2008

- nieuw beleid 2008	€ 1.182.500	
- budgetverhoging R&T	€ 273.175	
- verlaging budget Netwerkstad (begrotingswijziging 1)	€ 130.000-	
		€ 1.325.675
		<u>€ 26.643.234</u>

*** - Optimalisering grootschalig epidemiologisch onderzoek	€ 34.500-
- Het op waakvlamniveau brengen van de Medische Milieukunde	€ 66.000-
- Doorontwikkeling OMS (klantoriëntatie)	€ 40.000-
- Uitvoering onderzoeksprogramma monitoring R&T	€ 68.000-
	<u>€ 208.500-</u>

Bijlage 1: Productenmatrix

Service en samenwerking

<i>Productnummer</i>	<i>Productomschrijving</i>
6.0.010.00	Dagelijks bestuur
6.0.010.10	Algemeen bestuur
6.0.020.00	Bestuursondersteuning
6.0.050.00	Shared Services
6.0.050.10	Informatie distributiesysteem
6.0.050.20	Samen werken met de klant
6.0.050.40	Kwaliteitszorg
6.0.055.50	Euregio
6.0.058.00	Projecten ICT
6.9.220.00	Alg. baten en lasten

Gezondheid

<i>Productnummer</i>	<i>Productomschrijving</i>
----------------------	----------------------------

6.7.700.00	Bestuursondersteuning
------------	-----------------------

Infectieziektebestrijding

6.7.140.00	Infectieziektebestrijding algemeen casusgericht
6.7.140.01	Infectieziektebestrijding algemeen collectief
6.7.140.02	Outbreakmanagement
6.7.140.40	SOA Poli individueel
6.7.140.52	SOA/AIDS casusgericht
6.7.140.51	SOA/AIDS collectief
6.7.141.01	TBC Preventie
6.7.141.02	TBC Bestrijding
6.7.141.50	Hygiëne en Veiligheid: kinderopvang
6.7.141.52	Hygiëne en Veiligheid: peuterspeelzalen
6.7.141.53	Hygiëne en Veiligheid: prostitutie-inrichtingen
6.7.141.54	Hygiëne en Veiligheid: tatoe en piercing
6.7.141.55	Hygiëne en Veiligheid: overigen
6.7.142.00	Milieu & Gezondheid: Voorlichting/behandeling/vragen/klachten
6.7.142.01	Milieu & Gezondheid: onderzoek&advisering
6.7.142.02	Milieu & Gezondheid: advisering milieu incidenten
6.7.142.03	Medische milieukunde (MMK) Beleidsadvisering
6.7.142.04	Medische milieukunde (MMK) Voorlichting milieu en gezondheid
6.7.142.50	Reizigerszorg
6.7.149.10	Product ontwikkeling en vernieuwing AGZ

OGGZ

6.7.143.00	OGGZ: regie en netwerk (algemeen)
6.7.143.01	OGGZ-vangnet / meldpunt vervuilingen (basistaak-casusgericht)
6.7.143.02	OGGZ-meld en adviespunt meerv. OGGZ probl.
6.7.147.80	Platform zorg onverzekerden
6.7.147.82	Medische Opvang Asielzoekers (MOA)

Overige OGZ-taken

6.7.144.00	Forensische zorg
------------	------------------

Bevorderingstaken

- 6.7.143.30 GB beleidsadviesing algemeen
- 6.7.145.00 Advisering lokaal gezondheidsbeleid
- 6.7.145.01 Beleidsadviesing specifiek
- 6.7.145.02 GB Beleidsadviesing ouderen
- 6.7.145.03 GB Beleidsadviesing Soc. Econ. Gezondheidsverschillen (SEGV)
- 6.7.145.50 Inzicht in gezondheidssituatie: Gezondheidsatlas
- 6.7.145.51 Inzicht in gezondheidssituatie: Onderzoek jongeren/EMOVO
- 6.7.145.52 Inzicht in gezondheidssituatie: Onderzoek volwassenen
- 6.7.145.53 Inzicht in gezondheidssituatie: Onderzoek ouderen
- 6.7.145.54 Epidemiologisch onderzoek / maatwerk
- 6.7.145.55 Epidemiologie algemeen
- 6.7.146.09 GB ondersteuning in de wijk
Voorlichting/informatieverstrekken t.b.v. bevolkingsonderzoek
- 6.7.146.10 baarmoederhalskanker
- 6.7.146.15 Twente in balans
- 6.7.146.20 Publieksinfo / gezondheidswijzer plus
- 6.7.146.21 Publieksinfo / gezondheidsinformatiehoek
- 6.7.146.22 Publieksinfo / gezondheidsinformatiepunt
- 6.7.146.23 Publieksinfo / documentatiecentrum
- 6.7.146.24 Publieksinfo / sociale kaart
- 6.7.149.70 Product ontwikkeling en vernieuwing Staf

Jeugdgezondheidszorg

- 6.7.150.01 Contactmoment (pgo) 1 groep 2 BO
- 6.7.150.02 Contactmoment (pgo) 2 groep 7 BO
- 6.7.150.03 Contactmoment (pgo) 3 klas 1/2 HAVO/VWO
- 6.7.150.04 Contactmoment / PGO speciaal onderwijs
- 6.7.150.05 Herindicatie onderzoek voor speciaal onderwijs
- 6.7.150.06 Contactmoment (pgo) 3 klas 1/2 VMBO
- 6.7.150.07 PGO Nieuwkomers
- 6.7.150.10 Groepsgerichte monitoring
- 6.7.150.15 Onderzoek op indicatie BO
- 6.7.150.16 Onderzoek op indicatie VO
- 6.7.150.25 Huisbezoek op indicatie
- 6.7.150.20 Rijksvaccinatieprogramma 9-jarigen
- 6.7.150.21 Vaccinaties inhaal / nieuwkomers
- 6.7.150.00 Kinddossier
- 6.7.161.00 Groepsvoorlichting
- 6.7.161.03 Leskisten t.b.v. scholen
- 6.7.150.42 Schoolgezondheidsbeleid (SGB)/Gezonde School
- 6.7.150.43 SPOT (samenwerking in preventie voor het onderwijs in Twente)
- 6.7.150.30 Taal- spraakscreeningen
- 6.7.150.31 Curatieve logopedie
- 6.7.150.44 Preventie Jeugd tandzorg Twente
- 6.7.150.45 Zorggebonden Netwerken
- 6.7.150.46 Spreekuur Opvoedingsvragen
- 6.7.150.47 Telefonisch Spreekuur
- 6.7.150.48 Indirect Clientgebonden Zorg
- 6.7.150.49 Saneringsbezoeken scholen CARA
- 6.7.160.50 Voorkoming schoolverzuim
- 6.7.160.60 Coördinatie Grootschalige Incidenten rondom Jeugd
- 6.7.153.00 JGZ RSU uniform deel 0-4 jarigen
- 6.7.163.00 JGZ regiobreed maatwerk 0-4 jarigen

Leefomgeving (betreft een conceptlijst)

<i>Productnummer</i>	<i>Productomschrijving</i>
6.2.200.00	Bestuursondersteuning
Mobiliteit	
6212500	Strategie Mobiliteit
6212501	Regionaal verkeers- en vervoerplan
6212502	Buurtbussen
6212503	Openbaar vervoer platform (ROCOV)
6212504	Concessie Spoorlijn ZHO
6212505	Concessie Twente
6212506	Treintaxi Twente
6212507	Regiotaxi Twente
6212508	Sociale veiligheid
6212509	Toegankelijkheid OV
6212510	Halteplan regio Twente
6212511	Sabimos
6212512	Agglonet Twente
6212513	Brede Doel Uitkering
6212515	Groot infrastructuur
6212516	Twente mobiel
6212517	Regionaal verkeersmodel
6212518	Duurzaam Veilig Verkeer
6212519	Goederenvervoer
6212520	Spoor Almelo - Marienberg
6212521	Flankerend beleid Vervoersmanagement
6212522	Regionaal Mobiliteitsfonds Twente
6212523	Monitoring Mobiliteit
6212524	Ontwikkeling hoogwaardig fietsnetwerk
6212525	Spoorvervoer Algemeen
6212526	Doelgroepenvervoer
6212527	Goedkoop OV
6212515	Groot infrastructuur
Werken	
6320500	Strategie Werken
6320501	Werkgelegenheidsstat. Twentsche gem.
6320502	Bedrijventerreinen Twentse gemeenten
6320503	Twente index
6320505	Uitvoering Regionaal Economisch Ontwikkelingsplan
6320506	Kanalensie Twente / Grafschaft Bentheim
6320507	Actieprog. Samenwerking Kwaliteit Bedrijventerrein
6320508	Twente Promotie
6320509	Breedband Twente
6320511	Relatiebeheer Werken
6320512	Vereenvoudiging vergunningen Twente
6320513	Hippologisch centrum twente AVT
6320514	Pilot Mirt
6320515	Grondbeleid Netwerkstad Twente
6320516	POWI ondersteuning / secretariaat
6320517	Arbeidsmarkt onderzoek en rapportage
6320518	Social affairs forum Netwerkstad Twente
6320519	Internationale school
6320520	Kennispark Netwerkstad Twente
6320521	Project onderwijs arbeidsmarkt
6320522	Demografische ontwikkeling en arbeidsmarkt

6320524	Startersbeleid
6320525	Werkgroep extern (kvk seot etc.)
6320526	Internet, programma werk
6320900	Marketing Communicatieplan
6661110	RPA

Mensen

6511000	Strategie Mensen
6511001	Algemeen Mensen
6511100	Social Affairs Forum
6511200	Cultuur
6511201	Cultuur Historisch centrum Twente
6511300	Onderwijs en Jeugd
6511301	Onderwijs en jeugd Anpakk'n (MPSA) AVT
6511302	Onderwijs en Jeugd Internationaal Onderwijs AVT
6511400	Zorg
6511500	Sport

Landgoed / NWS

6611080	L&W Coördinatie
6611081	L&W Twentse aanpak EVC (EVC Totaal)
6611082	L&W Werkplein Enschede incl. leerwerkloket (E'de)
6611083	L&W Netwerken intersectorale Mobiliteit (WGV)
6611084	L&W 2e kans uitzendkrachten (Randstad)
6611085	L&W Duale trajecten en EVC Almelo (gem. Almelo)
6611086	L&W Corporate academies in zorginstellingen (WGV)
6611087	L&W kennisstapeling (VMO)
6611088	L&W Nieuwe duale trajecten ROC en AOC (ROC)
6611089	L&W Ontwikkeling IPC (STODT)
6611090	L&W Werken in de metaal (Kenteq)
6772300	ISP Milieu
6810500	Strategie Wonen
6810501	Strategie Ruimtelijke Ordening
6810505	Besluit Woninggebonden Subsidies
6810506	Besluit Locatiegebonden Subsidies
6810508	Themadocumenten Wonen
6810509	Statushouders
6810510	Regionale afstemming Duitsland
6810512	Twentse woningafspraken
6810513	Regionaal woningmarkt onderzoek
6810515	Demographic change
6810516	Informatie uitwisseling
6810517	Stadsranden
6810523	Regionale Structuurvisie / Visie A1/A35
6810524	Borgen en versterken landschappelijke kwaliteit

Recreatieve voorzieningen

6556000	Beleidsadv. en planontwikkeling
6556015	Productontwikkeling
6556017	Twentepromotie
6556020	Het Hulsbeek
6556030	Het Rutbeek
6556040	Het Lageveld
6556050	Arboretum

6556060	Recreatieve Fietspaden
6556062	Fietsnetwerk
6556063	Wandelnetwerk
6556080	Res. vervangings-/vernieuwingsinv.
6556800	Routestructuur
6556801	Wandelnetwerk fase 1
6556802	Wandelnetwerk fase 2
6556803	Bewegwijzering Dinkelland
6556804	Markthaalbaarheids Twente Logies
6556805	Nieuw Toeristisch Concept Twente 1
6556806	Nieuw Toeristisch Concept Twente 2
6556807	Fietsknooppunten Twente (58,66%)
6556808	Fietsknooppunten Twente (41,34%)
6556809	Industrieel Erfgoed Twente
6556810	Industrieel Erfgoed Stedelijk Hart
6556811	Sagen Twente (02.02.POD20.006)
6556812	Toeristische Overstap Punten
6556813	Twentelogies
6556814	Ambitiekaart voor de Regge
6556815	Recreatie dichtbij, iedereen blij

Mensen

6.0.051.00	Bestuursondersteuning
6.0.051.10	Pijler Ruimtelijk-Fysiek
6.0.051.20	Pijler Economie
6.0.051.30	Pijler Sociaal
6.0.051.35	Innovatie Platform Twente (IPT)
6.0.051.40	Facilitaire Samenwerking
6.0.051.50	Pijler Internationaal en Lobby

Veiligheid

<i>Productnummer</i>	<i>Productomschrijving</i>
----------------------	----------------------------

6.1.100.00	Bestuursondersteuning
------------	-----------------------

Risicobeheersing

6.1.121.01	Pro-actie en preventiebeleid
6.1.121.02	Geinv. en geanalyseerd risicobeeld
6.1.121.03	Pro-actief communiceren over risico's
6.1.121.04	Specialistische externe advisering
6.1.121.05	Advisering BRW GHOR tbv HVD
6.1.121.06	Wettelijke taken BEVI
6.1.121.07	Instrumentarium pro-actie preventie
6.1.121.08	Coördinatie regionaal overleg
6.1.121.21	Uitvoering BRZO
6.1.121.31	OGS
6.1.121.32	Meetplan organisatie
6.1.121.42	Voorlichting Preventie
6.1.121.44	Wettelijke taken vuurwerkbesl. 2002

Operationele voorbereiding

	<i>Operationele Voorbereiding</i>
6.1.122.10	Operationele planvorming
6.1.122.11	Operationele voorbereiding Meldkamer
6.1.122.12	Operationele voorbereiding van het RCC (ROT/RBT)
6.1.122.13	Brandweezorg en hulpverlening
6.1.122.14	Geneeskundige preparatie
6.1.122.15	Opstellen & actualiseren plannen & procedures
6.1.122.16	Grensoverschrijdend RampenplanLeeragentschap
6.1.122.17	Leeragentschap

Informatie

6.1.123.01	Preparatie Meldkamerdomein
6.1.123.02	Meldkamer Brandweer
6.1.123.07	Gemeenschappelijke Meldkamer

Opleiden, trainen, oefenen

6.1.124.01	Opleiden operationele functies
6.1.124.06	Mutidisciplinair oefenen
6.1.125.07	Oefenen Brandweer
6.1.125.14	Oefenen GHOR

Techniek & Logistiek

6.1.126.01	Onderhoud materieel
6.1.126.02	Onderhoud materialen
6.1.126.03	Beheer gebouwen
6.1.126.04	Planvorming logistiek

HVD repressief

6.1.128.01	Operationele functies GHOR
6.1.129.01	Operationele functies Brandweer

Bijlage 2: Product-functie matrix

Oud Functie	Naam Functie	Nieuw Domein	Programma	Totaal per programma
0 / 9	Algemeen bestuur / Algemene uitgaven	Concern / B&B	Service en Samenwerking	1.378.493
1	Brandweer / GHOR	Veiligheid	Veiligheid	5.386.551
2	Verkeer en vervoer	Leefomgeving	Mobiliteit	419.836
3 / 6	Economische zaken / Arbeidmarkt- aangelegenheden	Leefomgeving	Werken / Mensen	399.956
7	Volksgezondheid	Gezondheid	Gezondheid	16.412.002
8	R.O. en Volkshuisvesting	Leefomgeving	Landgoed	1.359.934
	Recreatieve voorzieningen	Leefomgeving	-	1.516.875
	Toeristische Promotie Twente	Leefomgeving		0
Totaal				26.873.629

Bijlage 3: Lijst met afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AGZ	Algemene Gezondheidszorg
ALMA	Alma Mater
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C2000	Landelijk communicatienetwerk
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CMT	Concern Management Team
COH	Commando Haakarmbak
CPA	Centrale Post Ambulancevervoer
CPT	Commissie Praktische Tuberculosebestrijding
CTPI	Coördinatie Team Plaats Incident
DB	Dagelijks Bestuur
DV	Duurzame Veiligheid
DVO	Dienstverleningsovereenkomsten
Fido	Financiering decentrale overheden
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreding
GAGS	Geneeskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GCC	Gemeentelijk Coördinatiecentrum
GDU	Gebundelde Doeluitkeringen
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GHW plus	Gezondheidswijzer plus
GKA	Gemeentekring Almelo
GMS	Gemeenschappelijk Meldkamersysteem
GVO	Gezondheidsvoorlichting en Opvoeding
HGZ-model	Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector
I&O	Informatie en Onderzoek
Iv3	Regeling Informatie voor derden
JADE	Jaarlijkse Docenten Evaluatie
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
LF-routes	Landelijke Fietsroutes
MARAP	Managementrapportage
MOA	Medische Opvang Asielzoekers
Ministerie v. VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn, en Sport
MIT-verkenning	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
OCR	Opleiding Crisisbeheer en Rampenbestrijdingscursus
OGZ	Openbare Gezondheidszorg
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OPAAL	Projectorganisatie voor integrale JGZ van 0-19 jaar
OvD	Officier van Dienst
OV-kader	Openbaar Vervoer kader
PPT	Preventie Platform Twente
PR	Public Relations
RSV	Regionaal Structuur VisiePlan
RAK	Reserve Aanvaardbare Kosten
RAV	Regionale Ambulancevoorziening
RCC	Regionaal Coördinatiecentrum
RMD	Regionaal Medische Diensten
ROOS	Regionale Omroep Overleg en Samenwerking
RVVP	Regionaal Verkeers- en Vervoersplan Twente
SE	Samenwerkingsverband Enschede

SEGV	Sociaal Economische Gezondheidsverschillen
SPOT	Samenwerking Preventie Onderwijs Twente
SMT	Samenwerkingsverband Midden Twente
SOA	Seksueel Overdraagbare Aandoening
ST	Samenwerkingsverband Twente
TBC	Tuberculose
TCA	Taxi Centrale in Amelo
THZ	Technische Hygiëne Zorg
TGVO	Tandheelkundige Gezondheidsvoorlichting en Opvoeding
VC	Verbindingscommandovoertuigen
VISI	Versterking Infrastructuur Infectieziektebestrijding
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WCPV	Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
ZHO	Zutphen Hengelo Oldenzaal

Bijlage 4a: Gemeentelijke bijdrage 2009 excl. nieuw beleid

Gemeente	Aantal inwoners	Gezondheid	Veiligheid	Leefomgeving	Service & samenwerking	Totale gemeentelijke bijdrage
Almelo	72.323	1.905.761	628.301	490.699	160.791	3.185.551
Borne	20.774	578.336	179.182	139.940	45.855	943.313
Dinkelland	26.114	764.820	227.538	126.123	58.230	1.176.710
Enschede	154.851	3.805.537	1.346.259	1.051.418	344.526	6.547.740
Haaksbergen	24.379	647.992	212.294	117.674	54.329	1.032.288
Hellendoorn	36.059	946.715	315.267	174.751	80.681	1.517.413
Hengelo	81.085	2.099.479	708.975	553.705	181.437	3.543.596
Hof van Twente	35.183	929.069	305.578	169.380	78.202	1.482.230
Losser	22.489	584.825	196.117	108.707	50.189	939.838
Oldenzaal	31.588	838.250	272.928	213.155	69.846	1.394.179
Rijssen / Holten	36.667	1.086.265	317.578	176.032	81.273	1.661.147
Tubbergen	20.792	635.810	179.653	99.581	45.976	961.019
Twenterand	33.469	933.855	291.599	161.632	74.624	1.461.710
Wierden	23.387	655.288	205.283	113.787	52.535	1.026.893
Totaal	619.160	16.412.001	5.386.551	3.696.583	1.378.493	26.873.628

Bijlage 4b: Gemeentelijke bijdrage 2009 incl. nieuw beleid

(indien het voorstel nieuw beleid 2009 op 25 juni a.s. in volledigheid wordt aangenomen.)

Gemeente	Aantal inwoners	Gezondheid	Veiligheid	Leefomgeving	Service & samenwerking	Totale gemeentelijke bijdrage
Almelo	72.323	1.926.091	655.059	533.623	188.516	3.303.289
Borne	20.774	584.479	186.813	152.181	53.762	977.235
Dinkelland	26.114	772.915	237.228	141.668	68.270	1.220.082
Enschede	154.851	3.846.363	1.403.592	1.143.392	403.932	6.797.279
Haaksbergen	24.379	654.899	221.335	132.177	63.697	1.072.108
Hellendoorn	36.059	956.817	328.693	196.289	94.593	1.576.392
Hengelo	81.085	2.121.908	739.169	602.141	212.721	3.675.938
Hof van Twente	35.183	938.979	318.592	190.257	91.686	1.539.513
Losser	22.489	591.070	204.470	122.105	58.843	976.488
Oldenzaal	31.588	847.188	284.552	231.801	81.889	1.445.430
Rijssen / Holten	36.667	1.097.753	331.103	197.728	95.286	1.721.870
Tubbergen	20.792	642.519	187.304	111.854	53.903	995.580
Twenterand	33.469	943.774	304.018	181.553	87.491	1.516.837
Wierden	23.387	662.246	214.025	127.812	61.593	1.065.676
Totaal	619.160	16.587.002	5.615.951	4.064.583	1.616.182	27.883.718

Bijlage 5: Overzicht baten & lasten voor resultaatbestemming

	Begroting 2009		
	Baten	Lasten	Saldo
Programma			
Gezondheid	2.554.062	18.966.064	16.412.001
Leefomgeving	39.019.634	43.023.344	4.003.711
Veiligheid	3.036.877	8.423.428	5.386.551
Service en Samenwerking	917.395	2.680.888	1.763.493
Subtotaal programma's:	45.527.967	73.093.724	27.565.757
Algemene dekkingsmiddelen			
Gemeentelijke bijdragen	26.873.629		26.873.629-
Saldo financieringsfunctie	340.000		340.000-
Resultaat voor bestemming:	72.741.596	73.093.724	352.128
Resultaatbestemming Ten gunste/laste van programma's			
Programma			
Gezondheid			
Leefomgeving	307.128		307.128-
Veiligheid			
Service en Samenwerking	45.000		45.000-
Resultaat na bestemming:	73.093.724	73.093.724	-

- = voordelig saldo

+ = nadelig saldo

